

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozhodčí řízení a jeho vztah k civilnímu procesu

Zpracovala: Anna Rezková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D.

Plzeň 2014

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2014

Anna Rezková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala JUDr. Miloslavě Wipplingerové, Ph.D. za cenné podklady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Dále děkuji své rodině a přátelům za trpělivost a podporu.

Obsah

1.	Úvod	7
2.	Právní úprava rozhodčího řízení	9
2.1	Vývoj právní úpravy	9
2.2	Současná právní úprava	10
2.2.1	Novelizace zákona o rozhodčím řízení	12
3.	Stálé rozhodčí soudy	15
3.1	Mezinárodní rozhodčí soud Hospodářské komory Rakouska	17
3.1.1	Londýnský mezinárodní rozhodčí soud	19
3.2	Druhy rozhodčího řízení	20
3.3	Rozhodčí smlouva	21
3.4	Průběh rozhodčího řízení	24
4.	Vztah rozhodčího řízení a civilního procesu	32
4.1	Funkce obecných soudů v rozhodčím řízení	37
4.1.1	Jmenování a vyloučení rozhodce soudem	38
4.1.2	Předběžné opatření soudu	41
4.1.3	Provedení důkazů soudem	42
4.1.4	Úschova rozhodčích nálezů soudem	43
4.1.5	Zrušení rozhodčího nálezu soudem	44
4.1.6	Výkon a zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu soudem	47
5.	Uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných na území cizích států	50
5.1	Výkon tuzemských rozhodčích nálezů v zahraničí	55
6.	Závěr	57
	Summary	58
	Seznam použité literatury	59
	Přílohy	

1. Úvod

Rozhodčí řízení je institut právně zakotven téměř ve všech vyspělých zemích, zejména ve věcech mezinárodního obchodu, i když je možné využití rozhodčího řízení i na jiné právní vztahy. Rozhodčí řízení je svou podstatou řízením k řešení sporů mimosoudní cestou a je tedy alternativou k řízení soudnímu. Rozhodčí řízení je založeno na dobrovolnosti se tomuto řízení podrobit a vyznačuje se méně formálním pojetím. Diplomová práce je zaměřena zejména na vztah rozhodčího řízení a civilního procesu. Ve větší míře v jejich možné provázanosti, jak v průběhu rozhodčího řízení, tak před zahájením anebo po skončení rozhodčího řízení.

První kapitulu práce věnuji vývoji právní úpravy, zejména na našem území, od počátku až po současnou právní úpravu. U právní úpravy současné, pojednávám o novelizacích základních právních předpisů týkajících se rozhodčího řízení a souvisejících předpisů. Zkráceně se v této kapitole věnuji i historickému vývoji institutu rozhodčího řízení. V dalších kapitolách zaměřuji svou pozornost institucím vykonávajících rozhodčí řízení, tj. stálým rozhodčím soudům, především na území České republiky. V porovnání uvádím základní informace týkající se zahraničních rozhodčích soudů, a to Mezinárodního rozhodčího soudu Hospodářské komory Rakouska a Londýnského mezinárodního rozhodčího soudu. Část práce obsahuje zaměření na druhy rozhodčího řízení a rozhodčí smlouvu, především na její náležitosti, uplatnění a případný zánik rozhodčí smlouvy. Dále na průběh samotného rozhodčího řízení a okolnosti z průběhu řízení plynoucí. Vztah rozhodčího řízení a civilního procesu se pokusím objasnit především v souvislosti s funkcemi obecných soudů v rozhodčím řízení. V této tématice se vyjadřuji především k funkci obecných soudů při jmenování a vyloučení rozhodce soudem, vydávání předběžných opatření, zrušení rozhodčího nálezu soudem a podobně.

V poslední části práce specifikuji možnosti uznání a výkonu rozhodčích nálezů vydaných na území cizích států a výkonu tuzemských rozhodčích nálezů v zahraničí.

Pro zpracování práce budu čerpat především z právních předpisů, judikatury, českých i zahraničních knižních děl a odborných článků, týkajících se rozhodčího řízení a civilního procesu. V práci je reflektován právní stav k 21. březnu 2014.

2. Právní úprava rozhodčího řízení

2.1 Vývoj právní úpravy

Vývoj rozhodování sporů prostřednictvím rozhodců, sahá v minulosti daleko za předstátní období, kdy nad rodovým uspořádáním společnosti nalezneme organizované útvary, v kterých rozhodovali spory tzv. smluvčí. Tato možnost byla však mocensky negarantována a rozhodnutí bylo možné realizovat za podpory veřejného mínění. Do evropských zemí přichází rozhodčí řízení s recepcí římského práva. Na českém území se písemné zaznamenání tohoto typu soudní organizace dochovalo v textu Statutu Konráda Oty z roku 1237 o „zlučném sídu“, který umožňoval lidem řešit drobné spory svobodně, prostřednictvím rozhodců.

Právní úprava rozhodčího řízení se dále vyvíjela v souvislosti s vývojem civilního procesu, který pokročil v modernější úpravu za dob osvícenského absolutismu, zejména za vlády Josefa II.¹ Díky rozvoji obchodního styku bylo v rakouském procesním zákonodárství zakotveno i rozhodčí řízení. Spory z burzovních obchodů byly obligatorně řešeny burzovními rozhodčími soudy dle zákona č. 67/1875. Rakouský civilní soudní řád, zákon č. 113/1895, účinný od 1. ledna roku 1898, zmiňuje rozhodčí řízení v § 577 a násl. K dalším právním úpravám na našem území lze zmínit zákony o hornických rozhodčích soudech, zákony o rozhodčích komisích pro závody se závodními výbory, o rozhodčích komisích pro pracovní spory z domácké práce a mnoho dalších, např. o kompetencích komisí působící zejména v oblasti pojišťovnictví.² Civilní soudní řád z roku 1895 byl platný na našem území až do účinnosti občanského soudního řádu, zákona č. 142/1950 Sb., kde je rozhodčí řízení využitelné z československé strany pouze pro právnické osoby.

¹ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 12-17.

² Tamtéž, s. 18-34.

Politický vliv a změny po roce 1948 přispěly k omezení rozhodčího řízení v 60. letech, v zákoně č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, na spory organizací pro zahraniční obchod z mezinárodního obchodu.³ Tento zákon vstoupil v platnost 1. dubna 1964, společně s tehdy novým občanským zákoníkem, občanským soudním řádem, a dalšími zákony. Tento právní stav prakticky přetrval do roku 1994.

2.2 Současná právní úprava

Prostřednictvím Ústavy České republiky, zákona č. 1/1993 Sb., jež určuje Listinu základních práv a svobod, zákon č. 2/1993 Sb. (dále jen LZPS), jako součást ústavního pořádku, umožňuje tato v článku 36, odst. 1., uplatnění rozhodčího řízení na našem území. Článek 36., odst. 1. stanoví: „*Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.*“⁴ Pod pojem „*u jiného orgánu*“, můžeme zahrnout právě formu rozhodčího řízení. V teorii práva je rozhodčí řízení vnímáno podle různých teorií, v souvislosti s tím, který prvek je považován za určující. Tzv. *jurisdikční teorie* považuje rozhodčí řízení za oprávnění k vydávání aktů aplikace práva delegovaných od státních orgánů k rozhodcům. Tzv. *smluvní teorie* naopak pokládá za základ smlouvu, jíž je rozhodčí řízení vlastní vůlí stran delegovanou do rukou třetí osoby (rozhodce). Řada právních teoretiků zastává variantu kombinující obě výše uvedené teorie, jako delegaci funkcí státu na základě dohody stran, tzv. *smíšenou teorii*.⁵

Základní právní normou pro rozhodčí řízení je zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen ZRŘ), jenž nabyl účinnosti dne 1. ledna 1995. Při přípravě osnovy zákona bylo čerpáno nejen

³ MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. IX-X.

⁴ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, čl. 36, odst. 1.

⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 466.

z některých zahraničních úprav, ale i z řady ustanovení předchozího zákona č. 98/1963 Sb. V míře omezené, dle současné ekonomické a právní situace České republiky, bylo recipováno i z tzv. Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži, sjednaného ve Vídni roku 1985.⁶ Jednou z významných změn ZRŘ bylo rozšíření rozhodčího řízení i na věci vnitrostátní a omezení na majetkové nároky bylo velmi široké. ZRŘ prošel několika velmi podstatnými novelizacemi, v roce 2012 zákonem č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Další novelizace se uskutečnila na základě zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, s účinností od 1. ledna roku 2014.

Jako další vnitrostátní právní úpravu lze zmínit zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Česká republika je signatářem několika mnohostranných mezinárodních úmluv, jež zaštiťují uznávání a výkon rozhodčích nálezů, především Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži, přijaté v Ženevě v roce 1961, publikované vyhláškou ministra zahraničních věcí pod č. 176/1964 Sb. Dále Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, tzv. New Yorská úmluva z roku 1958, publikované ministrem zahraničních věcí vyhláškou č. 74/1959 Sb.⁷

⁶ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 45-46.

⁷ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. XVII.

2.2.1 Novelizace zákona o rozhodčím řízení

Jak bylo uvedeno výše, ZRŘ byl několikrát novelizován a v posledních letech došlo k významným změnám. Novela z roku 2012, přijatá zákonem č. 19/2012 Sb., tzv. Euronovela, byla snahou přiblížení k unijní legislativě, zejména na úrovni Směrnice ES 93/13 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Smyslem této novely byla především ochrana spotřebitele, zejména v uzavření rozhodčí smlouvy na samostatné listině, jež dříve mohla být součástí smlouvy hlavní nebo jako součást všeobecných smluvních podmínek. Novela stanovila obligatorně dané náležitosti rozhodčí smlouvy, bez nichž by mohla smlouva být shledána neplatnou. Dále se novelizovala informační povinnost, s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky, poskytnout náležité vysvětlení spotřebiteli.⁸

Novela ZRŘ vyřešila postavení právnických osob nebo sdružení, tzv. administrativních rozhodčích center, které poskytují služby rozhodcům, jež rozhodují vlastním jménem. Jejich postavení není v rozhoru se zákonem, pokud poskytují služby jednotlivým rozhodcům, zvoleným stranami k rozhodování sporů. Až na výjimky (plynoucích z mezinárodních smluv), nesmí používat taková označení, jež vyvolají představu, že se jedná o stálý rozhodčí soud.⁹ V neposlední řadě modifikovala požadavky na vzdělání rozhodce a kvalitu vedení rozhodčího řízení, plynoucí například z nálezů Ústavního soudu České republiky, ze dne 8. 3. 2011, sp. zn.: I. ÚS 3227/07 v němž je k tomuto doplněno:

„Rozhodce nemůže být pouze pasivním činitelem, ale způsobem vedení řízení musí zajistit, aby jeho rozhodnutí nebylo překvapivé. K dosažení tohoto cíle se v civilním soudním řízení uplatňuje poučovací povinnost soudu; není důvodu, proč by poučovací povinnost neměl mít rozhodce, jenž v rozhodčím řízení plní roli rozhodovacího orgánu

⁸ LISSE, L. a kol.: *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, s. 35-40.

⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 472.

místo soudu. Zákon o rozhodčím řízení poučovací povinnost rozhodce neupravuje, a proto je namístě přiměřeně použít občanského soudního řádu (§ 30 RozŘ).“¹⁰

Dnem 1. ledna 2014 vstoupila v účinnost novela ZRŘ zákonem č. 303/2013 Sb., která rozšířila ZRŘ zejména v části první v § 1, kde je stanoveno:

„Tento zákon upravuje a) rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, b) rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčí komisí spolku¹¹ podle občanského zákoníku a c) výkon rozhodčích nálezů.“¹² Dále je nově pojednáno například v § 19a o doručování písemností, kdy rozhodce doručí písemnost na adresu datové schránky, není-li to možné, doručí písemnost na elektronickou adresu. Nelze-li doručit písemnost na tyto adresy, doručí rozhodce písemnost na adresu, která byla rozhodci sdělena pro tyto účely, případně na adresu uvedenou v rozhodčí smlouvě.

Část šestá ZRŘ je nově věnována právní úpravě týkající se seznamu rozhodců vedeným ministerstvem, kteří mohou být určeni rozhodčí doložkou do sporů ze spotřebitelských smluv. Ustanovení § 40a až po § 40d pojednávají o náležitostech obsažených v seznamu rozhodců vedeným ministerstvem, o podmínkách zápisu do tohoto seznamu, vyškrtnutí ze seznamu a o informační povinnosti rozhodců ve vztahu k ministerstvu. V části sedmé ZRŘ novela zákona nově upravuje řízení před rozhodčí komisí spolku. Této úpravy se týkají § 40e - § 40k., které definují použitelnost těchto ustanovení a průběh řízení před komisí rozhodčího spolku.¹³

¹⁰ LISSE, L. a kol.: *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, s. 41

¹¹ Spolek je právnická osoba, sdružující na základě dobrovolného členství lidí spjaté společnými cíli nebo zájmy. Právní úprava rozhodčí komise spolku je obsažena v § 265-267 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. V těchto paragrafech je pojednáno o řízení před rozhodčí komisí, o počtu členů rozhodčí komise a o rozhodování rozhodčí komise.

¹² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 1.

¹³ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém nově upravuje rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů. Této oblasti jsou věnovány § 117 - § 122. Rozhodčí smlouvě, způsobilosti cizince být rozhodcem a rozhodnému právu jsou věnovány § 117 - § 119. Ostatní paragrafy, tj. § 120 - § 122 stanoví právní úpravu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.¹⁴

¹⁴ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém.

3. Stálé rozhodčí soudy

Strany sporů týkajících se soukromoprávních úkonů, se mohou rozhodnout řešit spor mimosoudní cestou. Ústavní soud uvedl ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 174/02, k povaze rozhodčího řízení následující:

„Rozhodci rozhodují spory, jestliže jejich pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. Rozhodci (stejně jako rozhodčí soud samotný) nenalézají právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňují, tedy narovnávají) závazkový vztah v zastoupení stran. Jejich moc není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. Uzavřením platné rozhodčí smlouvy se strany dobrovolně a vědomě vzdávají práva na projednání své věci nezávislým a nestranným soudem ve smyslu článku 36 odst. 1 Listiny.“¹⁵

Rozhodčí řízení, může být vedle tzv. alternative dispute resolution (dále jen ADR)¹⁶, vhodným řešením, které je formálnější, zpravidla upravené zákonem, s důrazem na autonomii vůle stran. Od ADR se rozhodčí řízení odlišuje zejména cílem řízení - vydáním vykonatelného rozhodnutí, jenž se může stát, při dobrovolném nesplnění uložených povinností, vykonatelným exekučním titulem.¹⁷ Rozhodčí řízení může probíhat v podobě institucionální, kdy si strany sporu zvolí rozhodčí instituci - zejména stálý rozhodčí soud.

V České republice existují tři stálé rozhodčí soudy, z nichž přední z nich je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, jenž může rozhodovat spory tuzemské i mezinárodní, které jsou arbitrabilní podle ZRŘ.¹⁸ Například i vnitrostátní úhradové spory ve zdravotnictví,

¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

¹⁶ Tzv. alternativní řešení sporů, označovány zkratkou ADR, představují mimosoudní řešení sporů jako alternativu k soudnictví. Výběr formy alternativního řešení závisí na vůli sporných stran a ochotě podrobit se. ADR ponechávají stranám sporu kontrolu nad svými záležitostmi. Existuje celá škála těchto metod, jako například mediace nebo konciliace.

¹⁷ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 3-4.

¹⁸ Arbitrovatelnost sporu se odvíjí od podmínek, které jsou dány právním řádem, za jejichž splnění je možné projednat spor před rozhodci. Otázku arbitrability řeší sami rozhodci, a pokud spor nemůže být předmětem rozhodčího řízení, musí vydat usnesení o zastavení řízení. Vydání rozhodčího nálezu by v takovém případě bylo důvodem k jeho zrušení. (RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí*

doménové spory a spotřebitelské spory. Tento soud vede vlastní seznam rozhodců a vlastní jednací řády, a od roku 2004 může vést řízení on-line.¹⁹ Projekt řešení sporů on-line velmi modernizuje rozhodčí řízení, zrychluje virtuálním sudištěm a usnadňuje celý proces rozhodování sporů nízkým poplatkem za toto řízení. Díky speciálnímu software, který soud pro toto řízení vyvinul, probíhají spory v tzv. online platformě, ve všech jazycích EU (tehdy 20).²⁰

Dále na našem území působí dva stálé rozhodčí soudy, založené na základě zvláštního zákona a s omezenou působností. Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s., působí jako nezávislý orgán pro rozhodování ve sporech týkajících se především obchodů na regulovaném trhu organizovaném burzou a z vypořádání těchto obchodů. Stálý rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. byl zřízen v souladu s § 13 ZRŘ, který současně chrání použití označení stálý rozhodčí soud k vyvolání klamně představy.²¹ Výše uvedené spory, řeší tento soud, jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami, nebo z písemných projevů stran v zahájeném rozhodčím řízení.²²

Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno, byl založen na základě ZRŘ a § 28 zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších změn a doplňků. Soud vede vlastní listinu rozhodců a má vlastní jednací řád. Řád soudu stanovuje okruh sporů projednávaných tímto soudem v § 1, odst. 2. takto:

„Rozhodčí soud je oprávněn projednávat a rozhodovat spory z obchodů, uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno, na Obchodní burze Hradec Králové a na Plodinové burze Brno, jakož i spory z mimoburzovních

řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 32-35)

¹⁹ Řád pro rozhodčí řízení on-line. [online]. [cit. 19. února 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.soud.cz/rady>

²⁰ DOBIÁŠ, P. et al. *Recentní aspekty vnitrostátní a mezinárodní arbitráže*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 43.

²¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 13.

²² Burzovní rozhodčí soud. [online]. [cit. 19. února 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.bcpp.cz/dokument.aspx?k=BRS-zakladni-informace>.

obchodů, jejichž předmětem jsou komodity, jimiž se na těchto burzách obchoduje.“²³ Stálé rozhodčí soudy uveřejňují své řády v Obchodním rejstříku.

Na základě mezinárodních smluv, mohou působit na území České republiky též mezinárodní rozhodčí soudy, například Mezinárodní rozhodčí soud v Paříži, Mezinárodní rozhodčí soud při Hospodářské komoře Rakouska ve Vídni, Londýnský mezinárodní rozhodčí soud a další.

3.1 Mezinárodní rozhodčí soud Hospodářské komory Rakouska

Rozhodčí řízení v Rakousku je upraveno Civilním procesním řádem (Zivillprozessordnung) v ustanovení § 577 až § 618. Úprava rozhodčího řízení prošla významnou novelou v roce 2006 a vztahuje se na vnitrostátní i mezinárodní rozhodčí řízení. Novela zákona vychází ze Vzorového zákona UNCITRAL (UNCITRAL Model Law) o mezinárodním rozhodčím řízení, který byl schválen v rámci unifikačního programu komise OSN pro mezinárodní obchodní právo, jako dokument č. A/40/17 dne 21. června 1985.²⁴

Civilní procesní řád upravuje v obecných ustanoveních rozsah působnosti rozhodčího soudu, činnost soudu, jeho konstituování a průběh rozhodčího řízení. V ustanovení § 582 odst. (1) zmiňuje jako arbitrabilní „každý majetkový nárok, o němž má být rozhodnuto řádným soudem, může být předmětem rozhodčí smlouvy“, přičemž „rozhodčí smlouva o nemajetkových nárocích je účinná, pokud strany mohou o předmětu sporu uzavřít smír“. Odst. (2) téhož paragrafu doplňuje, že: „Předmětem rozhodčí smlouvy nemohou být nároky podle práva rodinného, stejně jako žádné nároky ze smluv, které by jen částečně podléhají zákonu o nájmech nebo zákonu o společném užívání bytu, včetně sporů o vzniku, trvání, zániku a obsahu těchto smluv a všech sporů ohledně práv týkajících

²³ Řád Rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno. [online]. [cit. 19. února 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhodcisoud.cz/index.php?oid=3284614>.

²⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 313.

*se vlastnictví bytů. Předpisy s výjimkou tohoto oddílu, podle kterých spor není arbitrabilní, nebo mohou být arbitrabilní jen za určitých podmínek, zůstávají nedotčeny.*²⁵

Mezinárodní rozhodčí soud Hospodářské komory Rakouska (Vídeňský mezinárodní rozhodčí soud) má vlastní rozhodčí řád, který byl přijat na zasedání rozšířeného předsednictva Hospodářské komory Rakouska dne 3. 5. 2006, a vlastní smírčí řád. Rozhodčí řád je uspořádán do 37 článků a smírčí řád obsahuje 6 článků. Tento rozhodčí řád bývá označován jako tzv. „Vídeňská pravidla“ (dále jen Vídeňská pravidla). Je-li stranami dohodnuta příslušnost tohoto rozhodčího soudu, vychází se z toho, že se dohodly na použití Vídeňských pravidel, ve znění platném v době zahájení rozhodčího řízení. V článku 20 je určen průběh rozhodčího řízení, jenž rozhodce nebo rozhodčí senát²⁶ vede, podle Vídeňských pravidel a dohod stran podle volného uvážení, s akcentem na zásadu rovnosti postavení stran při zachování práva na slyšení během všech stádií rozhodčího řízení.

Rozhodce nebo rozhodčí senát může omezit podání a předkládání listinných důkazů do určité fáze řízení. Po podání podkladů k případu je rozhodce nebo rozhodčí senát povinen určit jazyk nebo jazyky řízení, kdy je brán ohled na jazyk smlouvy a dohodu stran. Pokud je třeba, musí být doloženy překladem. Rozhodčí řízení může probíhat ve formě ústní nebo písemné. Ústní jednání může nařídit rozhodce nebo předseda rozhodčího senátu a je neveřejné. Skončení rozhodčího řízení je upraveno v článku 25, a ukončeno vydáním rozhodčího nálezu, který je pro splnění stran závazný, již samotným sjednáním Vídeňských pravidel, dále uzavřením smíru před rozhodci nebo usnesením rozhodce či rozhodčího senátu. Usnesením řízení končí, pokud se strany dohodnou na skončení řízení a informují o tom rozhodce nebo rozhodčí senát; žalobce vezme žalobu zpět; pokračování v rozhodčím řízení je nemožné, zejména

²⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 32-36.

²⁶ Strany mohou určit, zda spor bude rozhodnut jedním rozhodcem nebo tříčlenným rozhodčím senátem.

z důvodu, že strany i přes písemné upozornění o možném skončení řízení v něm nepokračují.²⁷

3.1.1 Londýnský mezinárodní rozhodčí soud

Pramenem úpravy rozhodčího řízení v Anglii je, vedle judikatury soudů a zvyklostem uplatňovaných v právních vztazích dle *common law*, Arbitration Act 1996 (Anglický zákon o rozhodčím řízení ze dne 17. června 1996).²⁸ V citovaném právním předpisu je upraveno rozhodčí řízení vnitrostátní stejně jako řízení s mezinárodním prvkem konané na území Anglie. Zákon dává stranám široké možnosti v dohodě o postupech v řízení a v možnosti omezit dohodou pravomoc anglických soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení. Anglický zákon o rozhodčím řízení nabyl účinnosti dnem 31. ledna 1997 a uvedl v neplatnost téměř všechny dosavadní předpisy o rozhodčím řízení.²⁹

Londýnský soud pro mezinárodní rozhodčí řízení (London Court of International Arbitration – LCIA) ke dni 1. ledna 1998 uvedl v platnost Pravidla LCIA pro rozhodčí řízení. Obsah pravidel LCIA je rozdělen do 32 článků, kde samostatně upravuje rozhodčí řízení podle těchto pravidel. Článek 1 vymezuje zahájení řízení u Rozhodčího soudu LCIA, zasláním písemné žádosti o zahájení řízení registrátorovi.³⁰ Pravidla LCIA používají jednotný výraz „*rozhodčí senát*“ pro jediného rozhodce nebo pokud je jich stanoveno více. Článek 5 stanoví oprávnění Rozhodčího soudu LCIA, jako jediného, ke jmenování rozhodce. Jsou brány v potaz písemné dohody účastníků o konkrétních metodách nebo kritériích výběru rozhodce. V případě tříčlenného

²⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 52-59.

²⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1679-1680.

²⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 466.

³⁰ Registrátor je osoba, které se zasílají veškerá sdělení účastníka nebo rozhodce, určená pro Rozhodčí soud LCIA.

rozhodčího senátu jmenuje soud předsedu. Po ustanovení rozhodčího senátu, může tento nařídit, aby komunikace mezi účastníky a soudem probíhala přímo, za současného zasílání vyhotovení Registrátorovi.

Jazykem pro řízení je v zásadě jazyk Rozhodčí smlouvy. Ústní jednání před tímto soudem jsou neveřejná, pokud se účastníci nedohodnou jinak a případně nerozhodne rozhodčí senát jinak. Veškerá rozhodnutí Rozhodčího soudu LCIA jsou pro účastníky řízení závazná. Rozhodčí nález vydaný rozhodčím senátem má písemnou podobu, a pokud není dohodnuto jinak, obsahuje odůvodnění, na kterém je nález založen. Ostatní rozhodnutí soudu LCIA v záležitostech rozhodčího řízení odůvodnění obsahovat nemusí.³¹

3.2 Druhy rozhodčího řízení

Základním vymezením v rozhodčím řízení je, zda má rozhodčí řízení probíhat před stálými rozhodčími soudy nebo v řízení *ad hoc*. Volbu možnosti umožňuje stranám zákon. Velký význam v tomto dělení má fakt, že nález vydaný rozhodcem nebo rozhodčím senátem stálého rozhodčího soudu, není nálezem vydaným jménem rozhodce či rozhodců, ale nálezem vydaným stálým rozhodčím soudem. V případě volby rozhodčího řízení před stálým rozhodčím soudem, tedy institucionální forma rozhodčího řízení, mohou strany zvolit jak soudy v České republice, tak v zahraničí.

Naopak v případě volby rozhodčího řízení vedeného *ad hoc*, probíhá řízení před rozhodcem nebo rozhodčím senátem daným pouze pro konkrétní případ. Takové řízení nemusí mít daná pravidla pro průběh řízení, jako je tomu tak u stálých rozhodčích soudů, obvykle mající své vlastní jednací řády. Pravidla řízení si mohou strany řízení stanovit dohodou předem, anebo svou dohodu směřovat k použití existujících mezinárodních pravidel, přijatých pro řízení *ad hoc*.³² Z rozhodovací praxe uvádí například Rsp 54/95: „Při zkoumání

³¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 539-553.

³² KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 18-19.

rozhodčích doložek se pravomoc k projednání a rozhodnutí sporu svěřuje přímo Rozhodčímu soudu. Přestože rozhodčí doložka nepřesně stanoví, že spor bude rozhodován podle Řádu Rozhodčího soudu (nikoliv tedy před Rozhodčím soudem), znamená to, že pravomoc Rozhodčího soudu k projednání sporu je dána.“³³

Rozhodčí řízení můžeme dále posuzovat jako fakultativní nebo obligatorní. Fakultativní rozhodčí řízení je takové řízení, k němuž je třeba platná rozhodčí smlouva. Popisuje se též jako tzv. dobrovolné rozhodčí řízení, což plyne z dobrovolně uzavřené rozhodčí smlouvy mezi spornými stranami. Pokud není k rozhodčímu řízení potřeba platné rozhodčí smlouvy a ono samotné vyplývá z mezinárodní smlouvy nebo vnitrostátního právního předpisu, hovoří se o obligatorních rozhodčích řízeních. Takový druh rozhodčího řízení může být jako jedno z řešení sporů z investic mezi fyzickými osobami, právníckými osobami a státem, ve kterém investují – dvoustranné smlouvy o ochraně a podpoře investic.³⁴

3.3 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí řízení je umožněno, pokud je k němu kladné stanovisko dotčeného právního řádu (s možnou výjimkou mezinárodního rozhodčího řízení) a při existenci platné rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva poskytuje pravomoc k rozhodnutí sporu rozhodcem/rozhodci, ať již existujících nebo v budoucnu vzniklých. Rozhodčí smlouva není ujednáním o rozhodčím řízení, ani smlouvou s rozhodcem ad hoc. Ujednání o rozhodčím řízení se týká zejména průběhu rozhodčího řízení, například postup v rozhodčím řízení nebo složení rozhodčího senátu. Smlouva s rozhodcem ad hoc je smlouvou mezi stranami rozhodčí smlouvy a rozhodcem, kde lze ujednat podmínky, za kterých rozhodce daný spor rozhodne.³⁵

³³ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 20.

³⁴ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 31.

³⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2002, s. 59-60.

V ZRŘ je upravena rozhodčí smlouva v § 2, který uvádí, že se může týkat:

- a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci);
- b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka).

Rozhodčí smlouva může být platně uzavřena pouze v případě, pokud by mohly strany o předmětu sporu uzavřít smír, a to v souladu s ustanovením § 99 občanského soudního řádu (dále jen OSŘ).³⁶ V odstavci (5) téhož paragrafu je dána závaznost rozhodčí smlouvy na právní nástupce stran, není-li toto v rozhodčí smlouvě výslovně vyloučeno.³⁷

Rozhodčí doložka zakládající předpoklad řešení případného sporu z právního vztahu formou rozhodčího řízení, může být uzavřena jako součást smlouvy hlavní – přímo obsažena v textu smlouvy, nebo může být samostatným dokumentem, případně součástí např. obchodních podmínek. (U spotřebitelských smluv musí být rozhodčí smlouva vždy na samostatné listině.) Rozhodčí doložka může mít zúžený okruh sporných otázek na který se má, v případě vzniku sporu, vztahovat. Smlouva o rozhodci, bývá využívána méně, jelikož dohoda stran v případě již vzniklého sporu může být komplikovanější. Při využití smlouvy o rozhodci musí být přihlíženo k dosavadní fázi sporu, například, zda nebylo již zahájeno jiné soudní řízení. Označení „smlouva o rozhodci“ neznamena, že musí obsahovat konkrétní stanovení daného rozhodce/rozhodců, který má vzniklý spor rozhodnout. Postačí, pokud je stanoven způsob určení rozhodce.³⁸

Formulace rozhodčích smluv je ponechána v rukou smluvních stran až na rozhodčí doložky u sporů ze spotřebitelských smluv. Obsah smlouvy se odvíjí od toho, zda spor bude řešen před stálým rozhodčím soudem, anebo bude věc projednávána formou rozhodčího řízení ad hoc. V případě volby řízení před stálým rozhodčím soudem se strany podřizují procesním pravidlům daného soudu.

³⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 99.

³⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 27.

³⁸ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení.* 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 21-23.

Stálé rozhodčí soudy doporučují v těchto svých řádech znění rozhodčích doložek. Při zvolení rozhodčího řízení ad hoc mohou strany v doložce určit pravidla, podle kterých se bude postupovat, například Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Doporučuje se, aby rozhodčí smlouva obsahovala minimálně ustanovení o počtu rozhodců, způsobu jejich stanovení, odměně rozhodců, místu konání rozhodčího řízení, jazyku řízení, rozhodném právu, jaké bude v mezinárodním sporu aplikované a o procesních věcech rozhodčího řízení.³⁹

Forma rozhodčí smlouvy je dána § 3 ZRŘ jako písemná, jinak je neplatná. Forma písemná je zachována i v případě rozhodčí smlouvy sjednané telegraficky, elektronickými prostředky nebo dálkopisem. V případě sporů ze spotřebitelských smluv má rozhodčí doložka dle téhož paragrafu obsahovat přesné informace o rozhodci nebo stálém rozhodčím soudu, způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení, odměně rozhodce a předpokládaných nákladech, místu konání řízení, způsob doručení rozhodčího nálezu a o vykonatelnosti pravomocného rozhodčího nálezu.⁴⁰

Pokud je rozhodčí smlouva inkorporovaná do smlouvy hlavní nesmíme zapomínat, že obě smlouvy jsou relativně autonomní a jejich platnost, jak z hlediska náplně a formy, musí být posuzována odděleně. Navíc hlavní smlouva je smlouvou hmotně právní a rozhodčí smlouva je především smlouvou procesní.⁴¹

K otázce pravomoci rozhodců k posouzení platnosti či neplatnosti smlouvy, popř. odstoupení od rozhodčí smlouvy uvádí rozsudek Krajského soudu

³⁹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 45-46.

⁴⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 3.

⁴¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Arbitration Law of Czech Republic: Practice and Procedure*. New York: JurisNet, LLC, 2013, s. 330.

v Olomouci sp. zn.: 22 Cm 18/2001-90 ze dne 30. května 2001 (potvrzen usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. října 2001) následující:

„Posouzení pravomoci rozhodců k rozhodnutí o věci, platnost či neplatnost smlouvy, popř. odstoupení žalované od rozhodčí smlouvy je oprávněním rozhodců, kteří o těchto otázkách v rozhodčím řízení rozhodnou. Jinak řečeno, všechny spory účastníků smlouvy vzniklé v souvislosti s ní musí být řešeny v rozhodčím řízení, a nikoliv soudem.“⁴²

Zánik rozhodčí smlouvy je možný pokud se na něm strany dohodnou. Taková dohoda musí být písemná. Rozhodčí smlouva zanikne uplynutím doby, na kterou byla sjednána. V praxi se s takovou smlouvou neseťkáváme. Smlouva o rozhodci zaniká, pokud rozhodce jmenovaný ve smlouvě odmítne přijmout funkci rozhodce, nebude způsobilý tuto funkci vykonávat nebo v případě jeho úmrtí. Rozhodčí smlouva zaniká uzavřením smíru nebo vydáním rozhodčího nálezu v daném sporu, ke všem sporným otázkám. Dále rozhodčí smlouva zanikne zrušením rozhodčího nálezu, který byl podle ní vydán, a zaniká též pravomocným rozsudkem obecného soudu, o její neplatnosti.⁴³

3.4 Průběh rozhodčího řízení

Subjekty rozhodčího řízení jsou především rozhodci, případně rozhodčí soudy a účastníci řízení (strany řízení). Subjekty jsou nositelé práv a povinností, plynoucích z právního řádu nebo rozhodčích smluv, ovlivňující svou činností průběh rozhodčího řízení. V rozhodčím řízení *ad hoc* může být rozhodcem pouze fyzická osoba, bezúhonná a způsobilá k právním úkonům, alespoň podle práva České republiky. Některé osoby jsou z funkce rozhodce vyloučeny, především soudce podle § 80 odst. 5 písm. b) Zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a státní zástupce podle § 24 odst. 2 písm. e) Zákona

⁴² Rozsudek Krajského soudu v Olomouci ze dne 30. května 2001, sp. zn.: 22 Cm 18/2001-90.

⁴³ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 46-47.

č. 14/20012 Sb., o státním zastupitelství. V případě sporů ze spotřebitelských smluv, může být rozhodcem pouze osoba zapsaná v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Pro zápis do tohoto seznamu musí osoba splňovat výše uvedené předpoklady a k tomuto mít vystudované magisterské vzdělání v oboru právo a nesmí být v posledním pěti letech vyškrtuta z tohoto seznamu. Vedle těchto zákonných předpokladů mohou strany smluvně ujednat i jiné osobní předpoklady, například určitou odbornou znalost. Rozhodce musí být osoba nepodjatá a nestranná.

O nestrannosti rozhodce a jeho rozhodování uvedl Krajský soud v Olomouci, v rámci odůvodnění rozsudku sp. zn.: 22 Cm 18/2001-90 ze dne 30. května 2001, že: „Námitka ohledně pochybností o nezávislém a nestranném rozhodování rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců vedeném jiným soukromoprávním subjektem než stálým rozhodčím soudem, je irelevantní, jestliže není dán jiný pádný důvod, pro který by konkrétní osoba neměla být jmenována rozhodcem. Stejně tak pouhé zapsání rozhodce zvoleného žalobcem a zapsání právního zástupce žalobce do stejného seznamu rozhodců, v němž jsou zapsáni někteří advokáti z celé ČR, není důvodem k pochybnostem o nestranném rozhodování.“⁴⁴

Rozhodčí řízení může rozhodovat jediný rozhodce nebo rozhodčí senát. Není-li rozhodce nebo rozhodčí senát stanoven v rozhodčí smlouvě přímo a neobsahuje-li smlouva ani postup, podle kterého má být ustanoven, upravuje stanovení ZRŘ. Každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a tito rozhodci volí předsedajícího rozhodce. Neučiní-li tak do 30 dnů od doručení výzvy druhou stranou, nebo nemohou-li se strany shodnout na osobě rozhodce, je poté náhradní autoritou pro jmenování soud. Účastníky řízení jsou vždy strana žalující a strana žalovaná. Způsobilost být účastníkem rozhodčího řízení, ani procesní způsobilost není v ZRŘ upravena, je proto potřeba použít přiměřeně příslušná ustanovení OSŘ.⁴⁵

⁴⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Arbitration Law of Czech Republic: Practice and Procedure*. New York: JurisNet, LLC, 2013, s. 569-570.

⁴⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 470-473.

Rozhodčí řízení je ovládáno několika principy, mezi základními, které podtrhují jeho smluvní charakter lze uvést zásadu neformálnosti. ZRŘ v § 19 umožňuje stranám dohodnout se na postupu, kterým má rozhodce vést rozhodčí řízení. Zásada neformálnosti je omezena zásadou rovnosti stran, kdy strany nemohou stanovit postup, který by znevýhodňoval postavení účastníků řízení. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009 judikoval:

„Zásadu rovnosti stran zákon o rozhodčím řízení nikterak nerozvádí stanovením konkrétních práv a povinností účastníků rozhodčího řízení a k jejímu naplnění je nutno podle § 30 ZRŘ použít přiměřeně příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Zásada rovnosti stran je naplněna, je-li stranám rozhodčího řízení poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, respektive, zda byla poskytnuta řádně dostatečná možnost k uplatnění jejich procesních práv. Tyto požadavky je třeba zkoumat nejen z hlediska, zda po formální stránce byly procesní postupy dodrženy, ale rovněž z hlediska, měly-li obě strany rovnou a dostatečnou možnost k uplatnění tvrzení, námitek, navrhování důkazů apod.“⁴⁶

K dalším principům rozhodčího řízení lze zmínit zásadu neveřejnosti, mlčenlivosti a další zásady odpovídající zásadám civilního soudního řízení.

Z hlediska zkoumání pravomoci, jsou podle § 15 odst. 1 ZRŘ oprávněni rozhodovat sami rozhodci. Zkoumány jsou především platnost rozhodčí smlouvy a předmět sporu, zda je objektivně i subjektivně arbitrabilní. Rozhodci musí o nedostatku své pravomoci rozhodnout z úřední povinnosti v případě, kdy je rozhodčí smlouva sjednána mimo rozsah objektivní arbitrability nebo pokud se jedná o neplatnost, neexistenci či zánik rozhodčí smlouvy u spotřebitelských sporů. V ostatních případech na základě námítky strany žalované v nedostatku pravomoci. Podobně jako v řízení soudním, i zde musí být zkoumána překážka litispendence (věci již zahájené) a překážka rei iudicatae (věci již rozhodnuté). Rozhodčí řízení nemůže být zahájeno, při existenci rozhodčí smlouvy, dokud není

⁴⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 479.

skončeno řízení soudní a naopak. V případě věci již rozhodnuté, lze podotknout k ustanovení § 27 ZRŘ, které povoluje dohodu v rozhodčí smlouvě o přezkoumání rozhodčího nálezu, za de facto nové rozhodnutí stejné věci.⁴⁷

Rozhodčí řízení se zahajuje podáním žaloby a za zahájení se považuje den, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo předsedajícímu rozhodci. Stálý rozhodčí soud i rozhodce je povinen na žalobě vyznačit den, kdy mu došla. Podání žaloby má význam jak pro procesní, tak i pro hmotněprávní lhůty. K obligatorním náležitostem žaloby patří přesné určení stran sporu, popis skutkových okolností, předmět sporu, nárok, který je uplatňován a důkazní i skutková tvrzení. Žalobu je vhodné doplnit odůvodněním pravomoci rozhodců, případně příslušnost stálého rozhodčího soudu, zda a kým byl jmenován konkrétní rozhodce, místo řízení a způsob provádění důkazů, na kterém se strany dohodly. Žaloba musí být řádně podepsána. ZRŘ nestanovuje přesný počet, ve kterém se žaloba podává, obvykle se vychází z takového počtu, aby po jednom vyhotovení obdržel každý účastník sporu, každý rozhodce a jedno vyhotovení bylo uloženo v centrální spisové dokumentaci.⁴⁸ V případě podání žaloby elektronickou cestou, je vhodné podepsání pomocí ověřeného elektronického podpisu.⁴⁹

Postup v řízení je upraven v § 19 ZRŘ, kde je dáno, že každý účastník řízení je *dominus litis*⁵⁰ ve věci postupu v řízení. Strany tedy mohou dohodnout postup, podle kterého má rozhodce vést řízení. Není-li taková dohoda uzavřena, rozhodci postupují způsobem, jaký považují za vhodný. Poskytují stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám, bez zbytečných formalit, tak aby byl

⁴⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 475-478.

⁴⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 108-116.

⁴⁹ Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

⁵⁰ Latinský pojem *dominus litis* můžeme volně přeložit jako pán nebo vládce sporu.

zjištěn skutkový stav potřebný k rozhodnutí sporu. Není-li dohodnuto jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je neveřejné.⁵¹ Rozhodčí řízení se považuje za jednoinstanční. Dokazování je v rozhodčím řízení spojeno s principem dobrovolnosti.

Rozhodčí řízení může být ukončeno vydáním rozhodnutí ve sporu nebo smírným vyřešením sporu. Smírné vyřešení sporu, lze uzavřít ve formě rozhodčího nálezu, pokud to strany navrhnou. Rozhodci během řízení směřují strany ke smírnému vyřešení sporu. Rozhodnutí formou rozhodčího nálezu, je považováno za ukončené po nabytí právní mocí tohoto nálezu. V případě rozhodnutí formou usnesení, doručení daného usnesení. Usnesení může být vydáno, pokud se nevydává rozhodčí nález, musí být řádně podepsáno a odůvodněno, Je-li žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu vzata zpět před stanovením senátu nebo jmenováním rozhodce, vydá usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu. Odůvodnění usnesení není nutné v případě, že se strany na tomto dohodnou. V usnesení je vhodné připojení odkazu na dohodu stran o tom, že není nutné usnesení vydávané místo rozhodčího nálezu odůvodňovat. V praxi je tento postup ojedinělý. Rozhodčím nálezem je rozhodnuto ve věci samé, tedy o nároku uplatňovaném v žalobě.⁵²

Náležitosti rozhodčího nálezu upravuje § 25 ZRŘ, kdy je požadována jeho písemná podoba, usnesení se většinou rozhodců a podepsání minimálně většinou rozhodců. Nález musí obsahovat odůvodnění, pokud se strany nedohodnou jinak. Výrok rozhodčího nálezu musí být určitý. V případě vydání rozhodčího nálezu ve spotřebitelských sporech, musí obsahovat odůvodnění vždy a současně i poučení o právu podat návrh na zrušení nálezu soudem. V rozhodování sporu se řídí rozhodci hmotným právem pro spor rozhodným nebo mohou rozhodovat podle zásad spravedlnosti, jsou-li k tomu výslovně stranami pověřeni.

⁵¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 147-148.

⁵² MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 83-86.

U spotřebitelských sporů, je vždy rozhodováno podle práva na ochranu spotřebitelů.⁵³

K tématu ukončení rozhodčího řízení uvedl Růžička následující: „Výsledkem činnosti rozhodců může být ve smyslu § 23 ZRŘ rozhodčí nález nebo usnesení o zastavení rozhodčího řízení. Rozhodčí nález je konečným rozhodnutím rozhodců ve věci samé. Rozhodčí nález, který je doručen stranám, má stejné právní účinky jako pravomocné rozhodnutí obecného soudu. Rozhodcům je sice poskytnuto § 25 odst. 3 ZRŘ právo rozhodovat podle zásad spravedlnosti (kdy nerozhodují podle žádného hmotného práva), ale to neznamená, že by ani v tomto případě nenalézali právo a nerozhodovali.“⁵⁴

Vydaný rozhodčí nález může být přezkoumán jinými rozhodci, výjimečně, za podmínky, že takto bude stranami pojednáno v rozhodčí smlouvě. Lhůta pro podání návrhu na přezkum vydaného rozhodčího nálezu je 30 dnů ode dne doručení rozhodčího nálezu straně, která chce návrh učinit. Výsledkem přezkumného řízení musí být rozhodčí nález zcela nový. Tento již přezkoumávaný být nemůže, není-li v rozhodčí smlouvě stanoveno jinak. Rozhodčí nález může být zrušen soudem, a to pouze za předpokladu, že jsou pro to dány zákonné důvody. Státu nepřísluší zrušit rozhodčí nález z moci úřední, vždy musí být podán návrh na zrušení vydaného rozhodčího nálezu stranou sporu. Z moci úřední, může stát posuzovat rozhodčí nález až v řízení o nařízení výkonu rozhodnutí, a to jen omezeně. Další možností obrany proti vydanému rozhodčímu nálezu je zastavení výkonu rozhodnutí. Obecná úprava důvodů pro zastavení výkonu rozhodčího nálezu vyplývá z ustanovení v § 268 OSŘ, který uvádí následující:

⁵³ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁵⁴ Růžička, K. *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5., s. 40.

„(1) Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže

a) byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným;

b) rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným;

c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení;

d) výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny;

e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů;

f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267);

g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku;

h) výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

(2) Výkon rozhodnutí bude zastaven též tehdy, jestliže povinný provedl z vymáhané peněžité pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy^{55a}) a odvedl tuto srážku příslušnému orgánu, a to v rozsahu, v jakém byl povinen tuto srážku provést.

(3) Výkon rozhodnutí prodejem zástavy bude zastaven také tehdy, jestliže zaniklo zástavní právo.

(4) Týká-li se nařízeného výkonu rozhodnutí některý z důvodů zastavení jen z části nebo byl-li výkon rozhodnutí nařízen v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného, bude výkon rozhodnutí zastaven částečně.“⁵⁵

⁵⁵ HLAVSA, P. *Občanský soudní řád Soudní řád správní*. Praha: Linde, 2006, s. 305-306.

Zvláštní důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí jsou obsaženy § 35 odst. 1 ZRŘ, jenž stanoví:

„(1) I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na lhůtu stanovenou v § 32 odst. 1, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu⁵⁾ i tehdy, jestliže a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f), b) jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu, c) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno, d) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.“⁵⁶

⁵⁶ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

4. Vztah rozhodčího řízení a civilního procesu

Civilní proces může být definován jako soubor právních vztahů, který vzniká v důsledku procesních úkonů soudu a ostatních procesních subjektů při poskytování ochrany, a to nejen soukromoprávním vztahům. Wintrová rozděluje civilní proces na několik procesních druhů, odlišných svými specifiky, ale zároveň jednotné ve společném základu. Tyto druhy vymezuje jako řízení nalézací, řízení zajišťovací, řízení exekuční, řízení insolvenční a rozhodčí řízení. Rozhodčí řízení jako druh civilního procesu, nemůže využívat v rozhodování všechny právní prostředky, které má k dispozici soud. Toto omezení je dáno nestátním soukromým charakterem osoby rozhodce, což potvrzuje i fakt, že rozhodce není orgán veřejné moci. V rozhodčím řízení nemůže rozhodce překročit pravomoci, které mu poskytuje platná právní úprava, nedisponuje tedy donucovacími pravomocemi a nemůže vydanými rozsudky zavazovat přímo třetí osoby.⁵⁷ Rozhodčí řízení není řízením soudním, ani veřejnoprávní službou, a proto nepodléhá poplatků odváděným do státního rozpočtu nebo jiného veřejného rozpočtu. V případě ingerence soudu do rozhodčího řízení, je taková poplatková povinnost možná.

Z výše uvedeného vyplývá, že i když je rozhodčí řízení pojímáno ve vztahu k civilnímu řízení, jako řízení samostatné, je k zajištění funkčnosti a realizace rozhodčího řízení zapotřebí intervence obecných soudů. Tyto funkce se uplatňují v různém rozsahu a v odlišných fázích rozhodčího řízení. Rozehnalová dělí tyto funkce na pomocné funkce soudů a kontrolní funkce soudů. Někteří z autorů takové dělení odmítají a v odborné literatuře nepanuje jednotný názor. Rozehnalová například mezi pomocné funkce obecných soudů řadí i zproštění rozhodce mlčenlivosti, jež přímo ustanoveno v § 6 ZRŘ⁵⁸ a plyne ze samotné povahy řízení.⁵⁹

⁵⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 34-37.

⁵⁸ V § 6 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů je uvedeno: „Rozhodce mohou mlčenlivosti zprostit strany. Jestliže strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti z vážných důvodů předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce trvalý pobyt. Pokud rozhodce nemá trvalý pobyt na území České republiky nebo jej nelze zjistit, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti předseda okresního soudu, v jehož obvodu

ZRŘ odkazuje v § 30 na užití OSŘ, konkrétně následovně: „*Nestanoví-li zákon jinak, užití se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*“⁶⁰ Toto ustanovení umožňuje analogické, užití OSŘ, a to od podání žaloby, zahájení řízení až po vydání rozhodčího nálezu, jeho vyhotovení a následné doručení a uložení listin u soudu ve smyslu § 29 ZRŘ. Vzhledem k tomu, že se jedná o použití přiměřené, ne přímé, je právní úprava v předpisech OSŘ poskytnutím určitého základu pro postup v řízení a rozhodování rozhodců. Je třeba reagovat na zvláštnosti rozhodčího řízení, především v jeho pružnosti a menší formálnosti. Přestože § 30 ZRŘ odkazuje jen na přiměřené užití ustanovení OSŘ je možné na řízení před rozhodci analogické užití i dalších právních předpisů na OSŘ navazujících. Například přiměřené užití zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tyto právní předpisy mohou být poskytujícím rámcem pro úvahy rozhodců, k vyřešení procesních otázek, které nenalézají oporu v dohodě stran, v ZRŘ, ani v ustanoveních samotného OSŘ. Bělohlávek zastává názor, že vztah mezi ZRŘ, ustanoveními OSŘ a souvisejících právních předpisů nelze chápat jako vztah obecného a zvláštního předpisu, nýbrž jde o fakultativní analogii.⁶¹

Využití zásad občanského řízení, nesmí být přejímáno mechanicky, neboť vytržením z kontextu by mohlo dojít k porušení některých zásad. Například zásada neveřejnosti je v rozhodčím řízení dodržena i v meritorním rozhodování, kdy se oproti § 156 OSŘ rozhodčí nález nikdy nevyhlašuje veřejně. Rozhodci nemohou bez zproštění mlčenlivosti rozhodčí nález zveřejnit. Některé ustanovení OSŘ je nutné přiměřeně přejímat do rozhodčího řízení, například § 103 OSŘ, z kterého plyne, že rozhodující osoba má z úřední povinnosti zkoumat splnění podmínek řízení. Podobně jako v řízení soudním, lze i v rozhodčím řízení rozdělit

byl vydán rozhodčí nález. Pokud nelze zjistit ani místo vydání nálezu nebo nebyl-li nález vydán v České republice, rozhoduje předseda obvodního soudu pro Prahu I.“

⁵⁹ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2002, s. 173-177.

⁶⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁶¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 226-228.

procesní podmínky, jako zákonné předpoklady k rozhodnutí ve věci, na procesní podmínky na straně účastníků, procesní podmínky na straně rozhodce, věcné procesní podmínky a negativní procesní podmínky.⁶²

Obecné soudy mohou projednat spor, ve kterém byla sjednána rozhodčí smlouva, a žalobce se rozhodl podrobit spor pravomoci obecných soudů. V takovém případě, je žalovaný oprávněn, nejpozději při prvním úkonu ve věci samé, podat námitku nedostatku pravomoci soudu jejich spor projednat. Obecné soudy nezkontrolují z úřední povinnosti, zda je daná pravomoc rozhodců, ale pouze na základě včas podané námítky účastníka řízení, konkrétně pouze žalovaného. Pokud soud shledá podanou námitku za důvodnou, nemůže věc projednávat a rozhodne usnesením o zastavení řízení. Proti tomuto usnesení je možné podat odvolání. Pokud bude řízení před soudem zastaveno, lze podat do 30 dnů od doručení usnesení obecného soudu o zastavení řízení v téže věci návrh na zahájení rozhodčího řízení. V takovém případě bude z procesního hlediska zachován běh prekluzivních a promlčecích lhůt původního návrhu

Soud podle ustanovení § 106 odst. 1 OSŘ věc projedná i v situaci, kdy účastníci prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvají nebo netrvají na projednání před rozhodčí komisí spolku. Dále pokud soud zjistí, že věc nemůže být podle práva České republiky podrobena rozhodčí smlouvě, anebo že rozhodčí smlouva je neplatná, popřípadě neexistuje vůbec. K dalším důvodů patří, že projednání věci v řízení před rozhodci přesahuje rámec pravomoci přiznané smlouvou a případ, kdy se rozhodčí soud odmítl věcí zabývat.

Dále § 106 odst. 3 OSŘ se váže k situaci, kdy bylo řízení před rozhodci zahájeno dříve než soudní řízení o neexistenci, platnosti či zániku rozhodčí smlouvy. V takovém případě soud řízení přeruší do doby, než bude v řízení před rozhodci rozhodnuto o jejich pravomoci nebo ve věci samé.⁶³

⁶² ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 475-478.

⁶³ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 368-369.

Často projednávanou otázkou týkající se vztahu rozhodčího řízení a civilního procesu bývá vztah ustanovení Hlavy páté LZPS⁶⁴ vůči ustanovení § 30 ZRŘ. Především pojem „přiměřené použití OSŘ“, a to vše k poučovací povinnosti v § 118a OSŘ. Je třeba poukázat na to, že judikatura považuje rozhodčí řízení za způsob řešení sporů negarantovaný státem ani mocenským vymáháním. Rozhodčí řízení není považováno za výkon veřejné moci a rozhodci za veřejné osoby. Otázkou tedy zůstává, do jaké míry je vhodné u zvoleného řešení sporu cestou rozhodčího řízení, vymáhat respektování zásad, jež jsou zaručeny v řízení před soudy, resp. jinými orgány ve smyslu čl. 36 odst. 1 LZPS.⁶⁵

Obecně se k otázce přiměřeného použití OSŘ vyjádřil Nejvyšší soud České republiky v rozsudku sp. zn. 32 Odo 1528/2005 tak, že: „*Vztah obou právních norem je upraven § 30 zákona o rozhodčím řízení, podle kterého nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Z použití termínu 'přiměřeně' vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá soudnímu řádu přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono přiměřené znamená především zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem občanského soudního řádu pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení (tak například zákon o rozhodčím řízení nestanoví náležitosti rozhodčího nálezu, je proto nutno přiměřeně použít § 157 OSŘ, není vyloučen ani mezitímní, ani částečný rozhodčí nález).*“

Nejvyšší soud v rámci výše označeného rozsudku uvedl, že poučení podle § 118a odst. 2, je zpřístupněním názoru soudu účastníkům a je tím zajištěna zásada předvídatelnosti rozhodnutí.⁶⁶ Pro rozhodčí řízení je velmi typická úplná

⁶⁴ Hlava pátá - právo na soudní a jinou právní ochranu Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

⁶⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

⁶⁶ KOCINA, J., POLÁČEK, B. et al. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 36-40.

dispozice účastníků řízení, jež je motivem pro zvolení řešení sporu tímto způsobem. Například u předkládání důkazů je na zodpovědnosti účastníka, jestli jím předložené důkazy budou dostačující k prokázání jeho tvrzení. Je pak tedy otázkou, zda absence poučení ze strany rozhodce, může být takovou vadou, která by naplnila důvody pro zrušení rozhodčího nálezu.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 3227/07 stanoví, že: *„Právní řád v souladu se zásadou autonomie vůle svobodně projevenou vůli stran směřující k projednání a rozhodnutí sporu rozhodcem respektuje, a proto soudům umožňuje do rozhodčího řízení zasahovat pouze v těch úzce vymezených případech, které stanoví ZRŘ. To však na druhou stranu neznamena, že by účelem rozhodčího řízení mělo být vyloučení či snížení ochrany, která by se stranám dostala v civilním řízení soudním; jeho účelem, stejně jako v civilním soudním procesu, je nastolení právního míru mezi stranami.“*

Z tohoto nálezu lze usuzovat, že Ústavní soud opouští, byť nevýslovně, smluvní teorii rozhodčího řízení a začíná se přiklánět k tomu, že rozhodčí řízení je sice založeno smlouvou, ale sleduje stejné cíle jako řízení soudní, a proto by mělo aplikovat stejné zásady. Současná judikatura nedává jednoznačné odpovědi na přesné vymezení součástí spravedlivého procesu, které musí být dodrženy před rozhodci. Judikatura klade na obecné soudy, které budou vykonávat kontrolu rozhodčích nálezů, povinnost více zkoumat procesní průběh řízení. Taková povinnost hraničí, na rozdíl od zkoumání procesních okolností, se zkoumáním merita věci.⁶⁷

Bělohlávek ve svém komentáři k výše uvedenému nálezu Ústavního soudu uvedl, že: *„Ačkoliv v určitých případech může mít ústavní relevanci i skutečnost, že zákonodárce určitou otázku neupravil, není tomu tak v případě, kdy výčet důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu neobsahuje důvod spočívající v rozporu s hmotným právem nebo s veřejným pořádkem. Otevření možnosti přezkumu*

⁶⁷ KOCINA, J., POLÁČEK, B. et al. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 41-43.

rozhodčích nálezů soudem pro rozpor s hmotným právem je pochybné jak z pohledu výkladu důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu, tak z hlediska koncepčního. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem nemůže být nikdy koncipováno obdobně jako opravná řízení v rámci civilního řízení soudního, natož jako řádná opravná řízení. Postup, kdy by soud přezkoumával rozhodčí nález i z pohledu souladu s hmotným právem, by popíral smysl existence rozhodčího řízení. Kontrolní funkce soudů se proto může zaměřovat pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy, např. zda rozhodčí řízení vůbec mohlo proběhnout, zda v něm nebyla popřena některá významná procesní práva stran, popř. zda rozhodčí nález sám netrpí vadami procedurálního rázu (kupř. chybějící většina hlasů rozhodců).“⁶⁸

Na 3. Mezinárodní vědecké konferenci o aktuálních otázkách rozhodčího řízení bylo ještě k tématu povinnosti poučení podle § 118a OSŘ ve vztahu k § 30 ZRŘ zmíněno, že výraz „přiměřené použití OSŘ“ můžeme vyložit jako vhodné použití k dané situaci. Pokud poučení podle § 118a OSŘ rozhodce použít chce, má na to právo přiměřeného použití, ale ZRŘ toto neupravuje jako porušení povinností. Často se využívá argumentace, že rozhodce nepoučil, účelově pro zrušení rozhodčího nálezu. Nutné však je, aby rozhodčí řízení bylo spravedlivé, rovné a hlavně čitelné pro obě strany.⁶⁹

4.1 Funkce obecných soudů v rozhodčím řízení

Rozhodčí řízení před rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy je v určité míře alternativou k řízení před obecnými soudy, ale v určitých ohledech alternativou nerovnocennou. To vychází ze skutečností, že obecné soudy mají v zákonem stanovených případech dohled nad rozhodčím řízením, který se uplatňuje zejména po skončení rozhodčího řízení. Obecné soudy poskytují rozhodcům a stálým rozhodčím soudům součinnost zejména na základě ZRŘ.

⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ústavní soud České republiky opustil striktní smluvní výklad koncepce rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2011, č. 12. s. 41-42.

⁶⁹ DOBIÁŠ, P., VALENTOVÁ, V., KOCINA, J. *3. Mezinárodní vědecká konference Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Západočeská univerzita v Plzni a Radnice v Plzni, 01. 11. 2013 - 01. 11. 2013.

Tato součinnost je založena na základě pravomocí obecných soudů, vykonávat státní moc, jejichž využití může být vhodné i v rozhodčím řízení. Obecné soudy mohou vykonávat některé procesní úkony mnohem efektivněji. Z těchto součinností lze zkráceně zmínit součinnost týkající se rozhodců a složení rozhodčích senátů (například jmenování nebo vyloučení rozhodce), součinnost soudů během dokazování a vydávání předběžných opatření. Mezi další pravomoci obecných soudů, které ovlivňují rozhodčí řízení, patří zejména oprávnění posoudit platnost rozhodčí smlouvy, zproštění rozhodce mlčenlivosti, oprávnění zrušit rozhodčí nález, anebo vydat rozhodnutí o odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Kromě výše uvedeného zajišťují obecné soudy některé administrativní úkony, jako je archivace rozhodčích nálezů, vydaných v rozhodčím řízení *ad hoc*.⁷⁰

4.1.1 Jmenování a vyloučení rozhodce soudem

Obecné soudy mohou náhradním jmenováním stanovit rozhodce nebo předsedajícího rozhodce, pokud rozhodce nebyl v dané lhůtě jmenován stranou, jež ho má jmenovat na základě rozhodčí smlouvy, a dále v případech, kde se jmenování rozhodci nedohodnou na předsedajícím rozhodci. Není-li v rozhodčí smlouvě stanovena jiná lhůta pro jmenování rozhodce, případně předsedajícího rozhodce, vychází se ze zákonné lhůty 30 dní. Lhůta je počítána od doručení výzvy druhé strany k takovému jmenování. Soud provádí náhradní jmenování rozhodce/rozhodců, pouze za předpokladu, že nebylo mezi stranami předchozí nebo pozdější ujednání o postupu pro náhradní jmenování, například tzv. orgánem pro jmenování (appointing authority). Návrh na soud má právo předložit kterákoli strana sporu, ať ta, která měla rozhodce jmenovat a nejmenovala nebo strana druhá. Obdobné právo obrátit se na soud s návrhem pro náhradní jmenování předsedajícího rozhodce mají oba jmenovaní rozhodci. Obdobný postup platí při náhradním jmenování rozhodce, který se své funkce vzdal. ZRŘ připouští možnost vzdát se funkce rozhodce a také ukládá povinnost, kdy je nutné se této

⁷⁰ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 109-110.

funkce vzdát. Po jmenování se může rozhodce vzdát své funkce ze závažných důvodů nebo se souhlasem obou stran sporu.⁷¹

Soudní judikaturou, a to usnesením Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006 ke jmenování rozhodce soudem uvedla:

„jestliže se rozhodčí smlouvou jediný určený rozhodce v průběhu rozhodčího řízení vzdá funkce rozhodce, potom platně sjednaná rozhodčí doložka pozbývá účinnosti (zaniká) a je vyloučeno, aby soud analogicky podle § 9 odst. 2 ZRŘ jmenoval na místo odstoupivšího rozhodce nového žalobcem označeného rozhodce. Citované ustanovení totiž dopadá pouze na případy, kdy jmenovaný rozhodce podle § 7 odst. 2 ZRŘ se vzdá funkce nebo ji nemůže vykonávat a nikoliv na situaci, kdy jediný smluvními stranami určený rozhodce podle § 7 odst. 1 ZRŘ v průběhu rozhodčího řízení na funkci rozhodce abdikuje. Jde o logický důsledek toho, že na rozdíl od rozhodce jmenovaného jednou stranou byl rozhodce určený vybrán za souhlasu obou smluvních stran. Jestliže se smluvní strany dohodly, že jejich případné spory bude rozhodovat jediný blíže konkretizovaný rozhodce, daly tím najevo, že jsou ochotny podrobit se rozhodnutí jen této jediné osobě. Tím se ovšem vystavily riziku, že nepřijme-li tato osoba funkci rozhodce, funkce se vzdá nebo ji nebude moci vykonávat, nebude tu podle rozhodčí doložky nikdo, kdo by jejich spor v rámci rozhodčího řízení projednal a rozhodl. Za takového stavu se platně sjednaná rozhodčí smlouva stává obsolentní a zaniká. Nic pak nebrání tomu, aby věc byla projednána před obecným soudem.“⁷²

Vyloučení již určeného nebo jmenovaného rozhodce soudem je podmíněno okolnostmi, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, anebo takové okolnosti, pro které by byl jako rozhodce vyloučen z jiných důvodů. Tato úprava je obsažena v § 11 ZRŘ, odkazujícím na § 8 téhož zákona. Z dikce zákona vyplývá, že rozhodce je z projednání věci vyloučen přímo zákonem, není tedy třeba podnětů stran, např. vznešení námítky podjatosti.

⁷¹ MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 41-44.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006.

Vyloučení z jiných důvodů dovozujeme z dalších ustanovení zákona, například při změně osobních vztahů rozhodce ke stranám sporu.⁷³ Důvody pro vyloučení rozhodce se téměř ztotožňují s důvody pro vyloučení soudce dle § 14 odst. 1 OSŘ, které jsou následující:

„(1) Soudci a přísedící jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.

(2) U soudu vyššího stupně jsou vyloučeni i soudci, kteří projednávali nebo rozhodovali věc u soudu nižšího stupně, a naopak. Totéž platí, jde-li o rozhodování o dovolání.

(3) Z projednávání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost jsou vyloučeni také soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali.

(4) Důvodem k vyloučení soudce (přísedícího) nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce (přísedícího) v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“⁷⁴

Pro jmenování i vyloučení rozhodců soudem platí část osmá ZRŘ o věcné a místní příslušnosti soudu. Dle § 41 je věcně příslušný k řízení v prvním stupni soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu, tj. § 9 OSŘ, pokud by nebylo rozhodčí smlouvy. Místně příslušný je soud, v jehož obvodě se koná rozhodčí řízení, pokud probíhá řízení v tuzemsku. V jiných případech je příslušný soud, který by byl místně příslušný k projednání věci, při absenci rozhodčí smlouvy.

⁷³ MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 46-47.

⁷⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 35.

4.1.2 Předběžné opatření soudu

Předběžná opatření mohou být nařízeny pouze soudem, pokud je následné vymáhání ohroženo, resp. je ohrožen výkon rozhodčího nálezu. Nicméně, praxe českých soudů, pokud jde o předběžná opatření je velmi restriktivní.⁷⁵ Rozhodci ani stálé rozhodčí soudy takovou pravomoc nemají. ZRŘ v § 22 stanoví, že v průběhu nebo i před zahájením rozhodčího řízení je možné, aby obecný soud nařídil předběžné opatření. Podmínkou je vzniklá obava, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu. Ustanovení tohoto paragrafu dále specifikuje, že soud tak může učinit na návrh kterékoli ze stran. Některé z řádů stálých rozhodčích soudů k tomuto doplňují, že je nutné o podání takového návrhu informovat rozhodčí soud. Podle výše uvedené právní úpravy v ZRŘ lze tedy konstatovat, že rozhodci nemají oprávnění nařizovat předběžné opatření, ani podat k obecnému soudu návrh na předběžné opatření.

Skutečnost, že je možné podat návrh na předběžné opatření soudu ještě před zahájením rozhodčího řízení je velmi vhodná v případech, kdy podání rozhodčí žaloby mohou předcházet časově náročné úkony, které by mohly způsobit takové oddálení prozatímní právní úpravy, až by samotné předběžné opatření ztratilo význam. Předběžné opatření obecným soudem může ukládat povinnosti a omezení i třetím osobám, jež nejsou účastníky řízení. Řízení o vydání předběžného opatření soudem bude probíhat podle standardních postupů, včetně povinnosti navrhovatele uhradit jistotu ve smyslu § 75b OSŘ.⁷⁶ Pravomoc obecných soudů k nařízení předběžných opatření vychází z § 74 odst. 1 OSŘ. Opatření může nařídít předseda senátu obecného soudu, vyvstala-li obava o výkon rozhodčího nálezu. Mezi nejčastější předběžná opatření patří uložení povinnosti žalovanému nenakládat s určitými věcmi nebo právy. O předběžném opatření rozhoduje soud, který by byl příslušný věc projednávat, podle předmětu rozhodčího řízení. Místní příslušnost soudu je posuzována podle obvodu,

⁷⁵ WEGEN, G., WILSKÉ, S. *Arbitration in 55 jurisdictions worldwide*. London: Law Business Research Ltd, 2013, s. 163.

⁷⁶ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 112.

ve kterém se řízení koná nebo bude konat. Poplatek za návrh na vydání předběžného opatření soudem činí 1.000 Kč.⁷⁷

Vzorový zákon UNCITRAL v čl. 9 potvrzuje, že podání návrhu k obecnému soudu pro řešení předběžných opatření není v rozporu s rozhodčí smlouvou. Rozhodčí pravidla UNCITRAL v čl. 26 poskytují rozhodcům oprávnění činit předběžná opatření na návrh kterékoli ze stran. Rozhodci mohou nařídit opatření, která považují za nutná, například prodej zboží, které podléhá rychlé zkáze.⁷⁸

4.1.3 Provedení důkazů soudem

Provádění důkazů v rozhodčím řízení, je založeno na základě dobrovolnosti. ZRŘ v § 20 odst. 1 definuje, že rozhodci jsou oprávněni provádět takové důkazy, které jim jsou dobrovolně předloženy. Výslech znalce, svědka či strany, je možný pouze v případě, že se tyto osoby dostaví k řízení před rozhodce dobrovolně a dobrovolně poskytnou výpověď. Jsou-li potřeba provést opatření k zajištění některého důkazu a rozhodci nemají možnost tak učinit sami, postupují podle § 20 odst. 2. Z tohoto odstavce plyne, že procesní úkony, které nemohou sami rozhodci provést, provede na dožádání obecný soud. Obecný soud je povinen dožádání vyhovět, ne-li dožádaný úkon podle zákona nepřípustný. Dožádání jsou rozhodci povinni doložit opisem rozhodčí smlouvy, tedy potvrdit svou legitimaci k podání žádosti. Soud není oprávněn zabývat se pravomocí rozhodců, je proto zapotřebí, aby mu byla osvědčena ze strany rozhodců.

Postup podle § 20 odst. 2 není zahájením samostatného řízení obecného soudu, ale jedná se o druh dožádání, za účelem podpory řízení před rozhodci.

⁷⁷ Položka 5, Příloha SAZEBNÍK POPLATKŮ zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

⁷⁸ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 110-111.

Obecný soud postupuje analogicky podle ustanovení § 39 OSŘ⁷⁹ a § 122 odst. 2 OSŘ⁸⁰. Povinností soudu je informovat dožadující subjekt o tom, jakým způsobem bude důkaz provádět. Dožadující subjekt neboli rozhodce, je povinen dále informovat účastníky řízení. Rozhodci i strany sporu mají právo zúčastnit se provádění důkazů před soudem. K provedení důkazů na základě dožádání je příslušný okresní (obvodní) soud, v jehož obvodu má být proveden požadovaný úkon. Příslušnost soudu je dána podle ustanovení § 42 odst. 1 ZRŘ. Náklady řízení spojené s provedení důkazů, které vznikly soudu na základě dožádání, hradí soud rozhodci nebo stálý rozhodčí soud.⁸¹ Náklady řízení jsou stanoveny podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.⁸²

4.1.4 Úschova rozhodčích nálezů soudem

Z právní úpravy vyplývá, že obecné soudy, a stejně tak stálé rozhodčí soudy mají povinnost úschovy rozhodčích nálezů. K úschově mají být uloženy, kromě rozhodčího nálezu opatřeného doložkou o právní moci, taktéž všechny listiny o průběhu řízení. Mezi tyto listiny lze řadit podání stran v průběhu řízení i s přílohami, doklady o zahájení rozhodčího řízení, doklady o jmenování rozhodců, předvolání stran k ústnímu jednání a protokoly z těchto jednání, usnesení vydané během řízení, znalecké posudky a další.

⁷⁹ Z § 39 odst. 2 OSŘ vyplývá, že pokud dožádaný soud nemůže provést úkon ve svém obvodu, postoupí dožádání soudu, v jehož obvodu je provedení důkazů možné. Provedení důkazů dožádaným soudem provádí samosoudce. (SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 150).

⁸⁰ § 122 odst. 2 OSŘ mimo jiné stanoví například, že v případě potřeby může provedení důkazů být uskutečněno mimo jednání, dále potvrzuje možnost provedení důkazů za využití technického zařízení přenášejícího obraz nebo zvuk. Výsledek takového jednání je třeba vždy při jednání sdělit. (SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 439).

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 164-167.

⁸² Za dožádání rozhodců v rozhodčím řízení o provedení úkonu soudem je účtován poplatek 2 000 Kč. (Položka 26, Příloha SAZEBNÍK POPLATKŮ zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích).

V případech řízení *ad hoc* jsou rozhodci povinni odevzdat rozhodčí nález a příslušnou dokumentaci okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, a to do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu. Uschované dokumenty slouží k nahlížení či případnému výpisu nebo opisu pro strany rozhodčího řízení. Rozhodčí nálezy vydané na území jiného státu se nearchivují.⁸³ Z judikatury o úschově rozhodčích nálezů lze poznamenat, že se nejedná o soudní úschovu ve smyslu ustanovení § 185a a násl. OSŘ a nelze tedy za ni vyměřit soudní poplatek.

Stálé rozhodčí soudy mají dle § 29 odst. 1 ZRŘ povinnost archivovat rozhodčí nálezy a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu. Po tuto dobu mají strany rozhodčího řízení nebo jejich oprávněný zástupce právo do listin nahlížet a činit z nich výpisy nebo opisy.⁸⁴ Dále mohou do konkrétního spisu nahlížet rozhodci, kteří spor rozhodovali a vedlejší účastníci řízení, případně jejich oprávnění zástupci. Státní orgány jsou oprávněné do spisů nahlížet pouze v případě, že rozhodci, kteří rozhodovali konkrétní spor, budou stranami nebo obecným soudem zbaveni mlčenlivosti.⁸⁵

4.1.5 Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Zrušení rozhodčího nálezu soudem je upraveno v § 31 ZRŘ. Důvody pro zrušení nálezu můžeme rozlišit na obecné důvody a na důvody týkající se pouze spotřebitelských sporů. V ustanovení § 31 je stanoveno, že soud na návrh kterékoli strany zruší rozhodčí nález pokud:

⁸³ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 487.

⁸⁴ § 29 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁵ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 154.

- „a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu;*
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje;*
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem;*
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců;*
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat;*
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému;*
- g) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem;*
- h) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, nebo*
- i) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.“⁸⁶*

V rámci poslední novelizace ZRŘ je v návaznosti na výše uvedené ustanovení doplněno v § 34 odst. 2 toto: *„Zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. c) až f) nebo i), pokračuje se k návrhu některé ze stran v rozhodčím řízení na základě rozhodčí smlouvy. Nedohodnou-li se strany jinak, rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezu, který byl zrušen z důvodů uvedených v § 31 písm. c), jsou však z nového projednání a rozhodování vyloučeni. Nedohodnou-li se strany jinak, budou noví rozhodci jmenováni způsobem původně určeným v rozhodčí smlouvě nebo podpůrně podle ustanovení tohoto zákona.“⁸⁷*

Řízení o zrušení rozhodčího nálezu je založeno na zásadě dispoziční a je tedy zahajováno pouze na základě návrhu jedné ze stran rozhodčího řízení. Lhůta pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je tři měsíční, počínaje

⁸⁶ § 31 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁸⁷ § 34, odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

od doručení rozhodčího nálezu té straně sporu, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá. Zmeškání této lhůty může být napraveno v rámci řízení o zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí. Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemá odkladný účinek pro vykonatelnost rozhodčího nálezu, ani na právní moc tohoto rozhodčího nálezu. Vykonatelnost rozhodčího nálezu může být odložena pouze na návrh povinného, který je shledán jako důvodný, anebo za předpokladu hrozící vážné újmy, související s výkonem rozhodčího nálezu.

Účastníkem řízení o zrušení rozhodčího nálezu jsou ty osoby, které byly stranami sporu v rozhodčím řízení. Soudní řízení o zrušení rozhodčího nálezu je řízením sporným. Příslušnost soudu v prvním stupni náleží tomu soudu, který by byl příslušný k řízení ve věci podle OSŘ. Místní příslušnost soudu je dovozována podle obvodu, ve kterém se rozhodčí řízení konalo. V jiných případech místně příslušný soud, pokud by nebylo rozhodčí smlouvy. Průběh řízení před soudem probíhá obdobně jako v ostatních věcech spadajících do pravomoci civilních soudů. Náležitosti návrhu i ostatních úkonů účastníků podléhají § 41 a násl. OSŘ. Soud ve věci rozhoduje rozsudkem o zrušení rozhodčího nálezu, proti kterému je možné podat odvolání a další opravné prostředky. Rozsudkem může soud návrh zamítnout nebo rozhodčí nález zrušit.⁸⁸ Poplatky za řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem se řídí přílohou zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.⁸⁹

⁸⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 489-491.

⁸⁹ V příloze SAZEBNÍK POPLATKŮ zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích jsou vymezeny poplatky za řízení. K řízení o zrušení rozhodčího nálezu je uvedeno v položce 17a a 17b následující:

„Za návrh na zrušení rozhodčího nálezu

a) je-li jeho předmětem peněžité plnění a navrhuje se zrušení z důvodu, že rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy, vybere se poplatek podle položky 1

b) v ostatních případech

3 000 Kč

Za návrh na zrušení rozhodnutí rozhodčí komise spolku

3 000 Kč“

4.1.6 Výkon a zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu soudem

Z hlediska výkonu rozhodnutí je pravomocný rozhodčí nález srovnatelný s pravomocným rozhodnutím obecného soudu. Představuje tak vykonatelný titul, který lze uplatnit, proti vůli povinné osoby, v řízení o výkonu rozhodnutí upraveném podle OSŘ. Řízení o výkonu rozhodčího nálezu je postaveno na základě dispoziční zásady. Z toho plyne, že takové řízení lze zahájit pouze na návrh oprávněné osoby. Příslušný je v řízení o výkonu rozhodčího nálezu soud, který je obecným soudem povinného. Pokud se výkon rozhodčího nálezu týká nemovitosti, příslušný je soud, v jehož obvodu se nemovitost nachází. Soud nezkontroluje, zda povinný svou povinnost plynoucí z rozhodčího nálezu splnil, ale vychází pouze z tvrzení oprávněného. Jednání před soudem je nařízeno pouze v případě, že je to považováno za nutné. V ostatních případech vydá soud rozhodnutí bez slyšení povinného.

Návrh na výkon rozhodčího nálezu musí kromě obecných náležitostí obsahovat způsob, který oprávněný navrhuje k provedení výkonu rozhodnutí. K tomu je nutné sdělit i další doplňující informace. Například banku, u které má povinný účet, seznam movitých věcí a podobně. Soud může pomoci oprávněnému při zjišťování potřebných informací, vznesením dotazu povinnému. Může také vyzvat povinného k předložení soupisu majetku, pod hrozbou pořádkové pokuty. Právní úprava připouští, aby navrhovatel navrhl více způsobů pro výkon rozhodčího nálezu. Soud nařídí výkon rozhodčího nálezu v takovém rozsahu, jaký je dostačující k uspokojení pohledávky. Je možné nařídít výkon i více způsoby, pokud by bylo zřejmé, že by jeden z nich k uspokojení pohledávky nestačil. K návrhu na výkon rozhodčího nálezu je nutné připojit stejnopis vykonatelného rozhodčího nálezu. Mezi nejčastější způsoby výkonu na peněžité plnění řadíme přikázání pohledávky, prodej movitých věcí nebo prodej nemovitostí a prodej podniku. Výkon na nepeněžité plnění lze uložit formou vyklizení, odebrání věci, rozdělení společné věci nebo provedením prací a výkonů.⁹⁰

Strana povinná se může bránit výkonu rozhodčího nálezu návrhem na zastavení výkonu rozhodčího nálezu, a to i v případě, že nepodala návrh

⁹⁰ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 152-155.

na zrušení rozhodčího nálezu. Jak již bylo uvedeno výše (viz kapitola 4.) obecné důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí jsou upraveny v ustanovení § 268 OSŘ. Zvláštní důvody pro zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí obsahuje ustanovení § 35 odst. 1 ZRŘ. Pokud byl podán návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu, je soud, který rozhodoval o výkonu rozhodnutí, povinen výkon rozhodnutí přerušit. Povinnému uloží, aby podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu u soudu. Lhůta pro podání takového návrhu je 30 dní. Právní úprava umožňuje podání návrhu na zastavení řízení i v případě, že byl původně podán návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Samotný návrh na zrušení rozhodčího nálezu nemá na výkon rozhodnutí vliv, dokud není podán návrh k jeho zastavení.⁹¹ Poplatky v řízení o výkonu nebo zastavení výkonu rozhodčího nálezu podléhají příloze zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. V položce 21 této přílohy sazebník poplatků stanoví následující sazby:

„1. Za návrh na nařízení výkonu rozhodnutí,

<i>a) je-li vymáháno peněžité plnění do částky 20 000 Kč včetně</i>	<i>1 000 Kč</i>
<i>b) je-li vymáháno peněžité plnění v částce vyšší než 20 000 Kč do 40 000 000 Kč včetně</i>	<i>5 % z této částky</i>
<i>c) je-li vymáháno peněžité plnění v částce vyšší než 40 000 000 Kč</i>	<i>2 000 000 Kč a 1 % z částky přesahující 40 000 000 Kč; částka nad 250 000 000 Kč se nezapočítává</i>
<i>d) jde-li o výkon rozhodnutí vyklizením</i>	<i>3 000 Kč</i>
<i>e) v ostatních případech</i>	<i>2 000 Kč.</i>

2. Za návrhy na druhé a další nařízení výkonu rozhodnutí na základě téhož vykonatelného rozhodnutí proti témuž účastníku se zaplatí polovina příslušných poplatků, ne však méně než 500 Kč.

3. Za návrh na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nebo na odklad výkonu rozhodnutí nebo exekuce se poplatek nevybere.

⁹¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 491-492.

4. Za námitky proti příkazu soudního exekutora k úhradě nákladů exekuce se poplatek nevybere.

Položka 25 určuje sazbu: „Za pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí a za návrh na prohlášení o majetku 1 000 Kč.“⁹²

⁹² Příloha SAZEBNÍK POPLATKŮ zákona č. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

5. Uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných na území cizích států

Z právní úpravy lze dovodit, že jako cizí rozhodní nálezy jsou považovány rozhodčí nálezy vydané na území cizích států. Rozhodujícím kritériem je místo vydání rozhodčího nálezu a není podstatné, za jakých procesních podmínek bylo rozhodováno, kde se rozhodčí řízení uskutečnilo, ani státní příslušnost rozhodců. Pokud jsou cizímu rozhodčímu nálezu přiznány stejné právní účinky jako rozhodčímu nálezu tuzemskému, je to považováno za uznání cizího rozhodčího nálezu.⁹³

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů je obsažen v právní úpravě zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Ustanovení § 120 tohoto zákona definuje, že: „Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost.⁹⁴ Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.“⁹⁵

Z ustanovení § 121 výše zmiňovaného zákona vyplývá, že uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu bude odepřen v případech, kdy cizí rozhodčí nálezy byl zrušen ve státě, kde byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán. Dále pak v případech, že cizí rozhodčí nálezy není uznán za pravomocný nebo vykonatelný podle práva státu, ve kterém byl vydán. Vada cizího rozhodčího nálezu, která by znamenala důvod pro zrušení tuzemského rozhodčího nálezu soudem, bude důvodem pro odepření uznání nebo výkonu cizího rozhodčího nálezu. Pokud cizí rozhodčí nálezy odporuje veřejnému pořádku, bude mu taktéž na území státu odepřeno uznání nebo výkon.

⁹³ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 193.

⁹⁴ Za vzájemnost považujeme to, že ve vztahu k občanům jiných států, se jim v řízení ve věcech s mezinárodním prvkem přiznává rovné postavení a stejné možnosti k uplatnění jejich práv, stejně jako vlastním příslušníkům států.

⁹⁵ § 120 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

K výše zmíněnému pojmu veřejného pořádku se vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 10. května 2010, sp. zn. IV. ÚS 189/10.⁹⁶ Ústavní soud České republiky následovně: „*Žádná jednotná a mezinárodně uznávaná definice veřejného pořádku neexistuje, a proto nezbyvá než se uchýlit k výkladu tohoto pojmu, jak jej chápe právní věda a praxe v konkrétní zemi, v níž má být rozhodčí nález uznán a vykonán.*“

Cizí rozhodčí nález nemohou české soudy zrušit. V případě uznání cizího rozhodčího nálezu soudem, není uznání vysloveno zvláštním rozhodnutím, jako je tomu například u některých cizích rozhodnutí soudu. Cizí rozhodčí nález je uznán tím, že se k němu při zachování podmínek § 120 a § 121 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém přihlédne, jako by šlo o tuzemský rozhodčí nález. Naopak výkon rozhodnutí cizího rozhodčího nálezu se nařizuje rozhodnutím českého soudu, a toto rozhodnutí je třeba odůvodnit.⁹⁷ V případě nařízení výkonu cizího rozhodčího nálezu v České republice bude příslušný orgán, ať soud nebo soud a exekutor v případě nařízení exekuce, postupovat podle procesních pravidel českého právního řádu, tudíž totožně s postupem výkonu rozhodčího nálezu tuzemského.

Rozhodčí řízení lze zařadit mezi nezastupitelné metody v rozhodování sporů s mezinárodním prvkem. Česká republika je signatářem mnoha mezinárodních smluv. Česká republika přistoupila k Úmluvě o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (dále jen New Yorkská úmluva), vydané v New Yorku v roce 1958. Tato úmluva je vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 74/1959 Sb. Text New Yorkské úmluvy je uveden v příloze č. 1. Newyorskou úmluvou se Česká republika zavázala uznávat cizozemské rozhodčí nálezy, např. rozhodčí nálezy významných rozhodčích institucí.⁹⁸ Dále lze uvést například Evropskou úmluvu

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., ROZEHNALOVÁ, N. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration: Borders of Procedural and Substantive Law in Arbitral Proceedings*. New York: JurisNet, LLC, 2013, s. 149-151.

⁹⁷ § 122 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁹⁸ Mezi významné rozhodčí soudy řadíme například LCIA v Londýně – London Court of International Arbitration, ICC Court v Paříži – International Court of Arbitration of the

o obchodní arbitráži (dále jen Evropská úmluva), vyhlášenou ve Sbírce zákonů pod č. 176/1964 Sb.⁹⁹

V současné době uznává New Yorkskou úmluvu 149 smluvních států.¹⁰⁰ Každý smluvní stát New Yorkské úmluvy se zavazuje uznat cizí rozhodčí nález a povolit výkon cizího rozhodčího nálezu, podle procesních předpisů, které platí na území státu, kde je nález uplatňován. New Yorkská úmluva nestanoví procesní pravidla pro postup při uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. V článku III New Yorkské úmluvy je stanoveno, že pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů, podle této úmluvy, nesmí být použity tíživější podmínky, ani vyšší soudní poplatky, než jsou použity v případech uznání a výkonu rozhodčích nálezů národních.

V článku IV New Yorkské úmluvy jsou specifikovány podklady, které musí být předloženy příslušnému orgánu při uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Těmito podklady jsou řádně potvrzený originál rozhodčího nálezu, případně jeho řádně ověřená kopie a originál nebo řádně ověřená kopie rozhodčí smlouvy. V případě, že tyto dokumenty nejsou v úředním jazyce země, kde je uznání nebo výkon uplatňován, je třeba doložit úřední překlad. Překlad může být proveden úředním tlumočnickem, diplomatickým zástupcem anebo konzulárním zástupcem.

New Yorkská úmluva specifikuje důvody, pro které může být odepřen výkon rozhodčího nálezu ve smluvních státech a převedla břemeno důkazů o těchto důvodech na odpůrce. Podle článku V New Yorkské úmluvy je vymezeno, za jakých podmínek je možné odepření uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

International Chamber of Commerce, AAA – American Arbitration Association nebo SCC Court - Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce.

⁹⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 467-472.

¹⁰⁰ Seznam členských států, New York Arbitration Convention. [online]. [cit. 10. března 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.newyorkconvention.org/contracting-states>.

V článku V odst. 1 New Yorské úmluvy je uvedeno:

„uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu mohou být odepřeny na žádost strany, jestliže tato strana prokáže exekučnímu orgánu země, v níž je o uznání a výkon žádáno:

(i) strany rozhodčí smlouvy byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání nebo že zmíněná rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto rozhodčí smlouvu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde byl rozhodčí nález vydán, nebo

(ii) strana, proti níž je rozhodčí nález uplatňován, nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoli důvodů uplatnit své požadavky, nebo

(iii) rozhodčí nález se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo který není v mezích rozhodčí smlouvy, nebo že nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah rozhodčí smlouvy, mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od částí rozhodčího nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána, nebo

(iv) složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo, nebo

(v) rozhodčí nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož práva byl vydán.“¹⁰¹

Další důvody pro odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu jsou upraveny v odst. 2 téhož článku. Tento stanoví, že pokud příslušný orgán země, kde je žádáno o uznání a výkon, zjistí, že podle práva této země nemůže

¹⁰¹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 196-197.

o předmětu sporu být vedené rozhodčí řízení, uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu odepře. Stejně tak, pokud příslušný orgán zjistí, že uznání nebo výkon rozhodčího nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem konkrétní země. New Yorská úmluva odstranila požadavek na prohlášení o vykonatelnosti v zemi původu jako podmínku pro výkon rozhodčího nálezu v jiném státě.

New Yorská úmluva je beze sporu neúspěšnější unifikační snahou Komise OSN, což reflektuje i počet jejích členů, mezi které patří hospodářsky i politicky nejvýznamnější státy světa. Nelze však přehlížet, že původní průlomová koncepce New Yorské úmluvy v určité míře již neodpovídá moderním trendům v rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku. Tomuto problému se věnoval ve svém hypotetickém návrhu nové úmluvy o mezinárodním uznání a výkonu rozhodčích smluv, v roce 2008, Prof. Albert Jan van den Berg, jeden ze spoluautorů New Yorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958. Návrh nabízí moderní progresivní úpravu s využitím nových, méně formálních prostředků komunikace. V návrhu nalezneme například úpravu aplikačního rozsahu New Yorské úmluvy, kdy nové ustanovení zavádí mezinárodní rozhodčí nález, který by mohl být vykonán ve státě původu. Návrh představuje větší sjednocení soudní praxe během výkonů cizích rozhodčích nálezů a mohl by být podpůrnou pomůckou pro interpretaci New Yorské úmluvy.

Komise OSN zatím aktualizovala New Yorskou úmluvu v Rezoluci Valného shromáždění OSN č. 61/33 ze dne 4. prosince 2006, svým Doporučením k výkladu čl. II odst. 2 a čl. VII odst. 1. Dále pak téhož roku v modernizaci Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži a v revizi Rozhodčích pravidel z roku 2010.¹⁰²

Dalšími možnostmi výkonu rozhodčích nálezů vydaných na území cizích států jsou například projednání podle pravidel Evropské úmluvy, podle Vzorového zákona UNCITRAL nebo podle Washingtonské úmluvy o řešení investičních sporů mezi státy a příslušníky z druhých států z 18. 3. 1965 (dále jen

¹⁰² KOCINA, J., POLÁČEK, B. et al. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 171-180.

Washingtonská úmluva). V případě řešení sporů podle Washingtonské úmluvy je na základě článku 54 každý smluvní stát povinen: „uznat rozhodčí nález vydaný podle jejích ustanovení za závazný a na svém území vymáhat plnění peněžních závazků uložených v rozhodčím nálezu, jakoby to bylo konečné rozhodnutí obecného soudu v tomto státě.“¹⁰³ Výkon rozhodčího nálezu vydaného podle Washingtonské úmluvy se bude na našem území řídit příslušnými ustanoveními OSŘ.

5.1 Výkon tuzemských rozhodčích nálezů v zahraničí

Výkon rozhodčího nálezu v České republice může být v některých případech neúspěšný v dosažení plného uspokojení nároku oprávněného, zejména v případech, kdy se majetek povinného nachází na území cizího státu. V takových případech je třeba, aby oprávněný podal návrh na výkon rozhodčího nálezu ve státě, kde je uspokojení jeho nároku možné. Z důvodu toho, že rozhodnutí rozhodců není rozhodnutím justičních orgánů, nelze použít právní úpravu týkající se výkonu soudních rozhodnutí, ani právní úpravu obsaženou v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ani ustanovení mezinárodních smluv upravujících výkon soudních rozhodnutí. K aplikaci nemůže být použita ani právní úprava výkonu soudních rozhodnutí v předpisech Evropského společenství.¹⁰⁴

Vzhledem k tomu, že na výkon rozhodčích nálezů jsou například aplikovatelná ustanovení New Yorkské úmluvy, bez ohledu na to, na jakém území členského státu byl rozhodčí nález vydán, aplikují se tato ustanovení i na rozhodčí nálezy vydané na území České republiky. Není podstatné, zda byl takový nález vydán

ve sporu s mezinárodním prvkem nebo zda se nález týká věci obchodní či jiné konkrétní věci. Předpoklad pro uznání a výkon rozhodčího nálezu v zahraničí podle New Yorkské úmluvy, že stát, ve kterém má být rozhodčí nález vykonán, rozhodčí smlouvu mezi stranami uzná, se vztahuje taktéž na nálezy vydané

¹⁰³ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 198.

¹⁰⁴ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 156.

v České republice. Lze tedy konstatovat, že v případě výkonu tuzemského rozhodčího nálezu v zahraničí, lze zrcadlově aplikovat patřičná znění New Yorkské úmluvy.

Evropská úmluva, která se od New Yorkské úmluvy liší nejen v předmětu úpravy, ale i ve své působnosti, je aplikovatelná pouze na tuzemské rozhodčí nálezy týkající se obchodních sporů obsahující mezinárodní prvek. Současně je aplikovatelná na spory, ve kterých měly strany rozhodčího řízení, v době uzavírání rozhodčí smlouvy, svá sídla na území různých smluvních států.¹⁰⁵

Pokud je za zvláštní situace veden výkon téhož rozhodčího nálezu na území více států, je důležité, aby povinný hradil oprávněnému tolik, kolik je povinen hradit podle rozhodčího nálezu. Tato skutečnost bude v praxi těžko koordinována a nelze vyloučit navýšení částky, která byla nárokována rozhodčím nálezem (například zvýšení o náklady řízení). Bude nutné analyzovat přehled částek hrazených oprávněnému na úhradu jeho pohledávky přiznané rozhodčím nálezem. Pro stanovení postupu vrácení bezdůvodně stržených prostředků budou rozhodující procesní právní předpisy státu, ve kterém k úhradě nad rámec rozhodčího nálezu došlo.¹⁰⁶

¹⁰⁵ KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 157.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 160.

6. Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit náhled na vztah rozhodčího řízení a civilního procesu, na současnou právní úpravu vztahů soudů a rozhodčích soudů, za promítnutí poslední novely ZRŘ a zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Novelizace přispěla k modernějšímu pojetí rozhodčího řízení. Během zpracování práce byly analyzovány jednotlivé funkce soudů, které soudy vůči rozhodčímu řízení realizují. Právní úprava byla analyzována i z pohledu příslušné judikatury vyšších soudů.

Vzhledem k tomu, že některé úkony náleží pouze do pravomoci soudů, mohou být soudy nápomocné během rozhodčího řízení, například provedením důkazů soudem. Na základě zákonem daných důvodů mohou soudy zasahovat do rozhodčího řízení. Soudům náleží například možnost zrušení rozhodčího nálezu. Z výčtu funkcí vykonávaných soudem, uvedených v této práci, považuji vydávání předběžných opatření za vhodné k přenesení do působnosti rozhodců. Rozhodčí řízení má určité výhody, které mohou strany zaujmout a podpořit v rozhodnutí uzavřít rozhodčí smlouvu a podrobit spor rozhodčímu řízení. Mezi tyto výhody se například řadí i možnost stran zvolit si za rozhodce odborníka v daném oboru. V případě volby rozhodce ze seznamu vedeného stálým rozhodčím soudem si strany mohou být jisté profesionálním vedením rozhodčího řízení. Na druhou stranu je právě tato volba, například při výběru rozhodce v rozhodčím řízení *ad hoc*, určitým rizikem. Oproti soudnímu řízení je možné, aby rozhodce z pověření stran, v řízení rozhodoval podle zásad spravedlnosti.

Rozhodčí řízení je jako alternativní řešení sporů stále více využíváno pro své četné výhody, které spatřuji například v podstatně rychlejším průběhu řízení a ve snadnějším uznání a výkonu rozhodčích nálezů v jiném státě, než uznání rozhodnutí soudních. Při současném ambiciózním vývoji alternativních řešení sporů, nejen na poli spotřebitelských sporů, se dá předpokládat i vývoj související právní úpravy.

Summary

The thesis disserts on the arbitration procedure (AP) and its relation to the civil proceedings. The arbitration procedure is one of the out-of-court disputes resolution as well as so-called alternative dispute resolution ("ADR"). The arbitration procedure may be an appropriate solution, which is more formal than the traditional trial. This thesis includes the brief historic excursus to the development of the arbitration procedure, the development of the relevant legislation up to the current one. It also covers the topics of the fundamental changes of AP and of the forthcoming legislation mainly from January 2012 to January 2014.

The AP proceeds either in its institutional form before the permanent arbitration courts or in the arbitration procedure *ad hoc*. Therefore the subject of the next chapter is the distinction of these forms of AP and its legal character. It includes the closer specification of the AP course from the procedure initiation to the ways of its conclusion. The thesis also focuses on the submissions terms defined by the current legal regulations. Considering the increasing popularization of the AP and its utilization in the resolution of the disputes with an international element, one of the chapters also describes the significant international arbitration courts.

The main analysis pursues the relation between the AP and the general courts trials, specifically the role of the general courts in the AP, designation and exclusion of the adjudicator by the court and the option of issuing the precaution by the court. As the other key part of this relation, the thesis describes the enforcement of the arbitrament or the eventual annulment of the arbitrament by the court. Separately, the thesis deals with the acknowledgement and the enforcement of the arbitraments issued by foreign countries. The chapter focuses mainly on the regulation based on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, New York, 1958. In the last chapter the thesis mentions the enforcement of the domestic arbitraments abroad.

Seznam použité literatury

Prameny

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, v platném znění.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), v platném znění.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění.

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, v platném znění.

Zákon č. 14/2002 Sb., o státním zastupitelství, v platném znění.

Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, v platném znění.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

Rozsudek Krajského soudu v Olomouci ze dne 30. května 2001, sp.zn.: 22 Cm 18/2001-90.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna. 2007 sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

Rozsudek Ústavního soudu ze dne 10. května 2010, sp.zn. IV.ÚS 189/10.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006.

Literatura

Knižní díla česká

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1792 s. ISBN 978-80-7400-452-0.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 701 s. ISBN 80-7179-629-8.

DOBIÁŠ, P. et al. *Recentní aspekty vnitrostátní a mezinárodní arbitráže*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 167 s. ISBN 978-80-7380-415-2.

HLAVSA, P. *Občanský soudní řád Soudní řád správní*. Praha: Linde, 2006, 621 s. ISBN 80-7201-603-2.

KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, 272 s. ISBN 978-80-7357-264-8.

KOCINA, J., POLÁČEK, B. et al. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 200 s. ISBN 978-80-7380-349-0.

LISSE, L. a kol.: *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, 504 s. ISBN 978-80-905247-0-5.

MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, 214 s. ISBN 80-7179-034-6.

ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2002, 219 s. ISBN 80-86395-41-3.

RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1.

SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 300 s. ISBN 80-86432-19-X.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN: 978-80-7400-506-0.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN: 978-80-7380-437-4.

Knižní díla cizojazyčná

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Arbitration Law of Czech Republic: Practice and Procedure*. New York: JurisNet, LLC, 2013, 2137 s. ISBN 978-17937518-18-9.

BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., ROZEHNALOVÁ, N. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration: Borders of Procedural and Substantive Law in Arbitral Proceedings*. New York: JurisNet, LLC, 2013, 419 s. ISBN 978-1-937518-21-9.

Články a časopisecká literatura

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ústavní soud České republiky opustil striktní smluvní výklad koncepce rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2011, č. 12.

RŮŽIČKA, K. *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5.

WEGEN, G., WILSKE, S. *Arbitration in 55 jurisdictions worldwide*. London: Law Business Research Ltd, 2013, 520 s. ISSN 1750-9947.

Ostatní zdroje

DOBIÁŠ, P., VALENTOVÁ, V., KOCINA, J. 3. *Mezinárodní vědecká konference Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Západočeská univerzita v Plzni a Radnice v Plzni, 01. 11. 2013 - 01. 11. 2013.

<http://www.bcpp.cz/>

<http://www.beck-online.cz>

<http://www.newyorkconvention.org>

<http://www.rozhodcisoud.cz/>

<http://www.soud.cz>

Příloha č. 1: Úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů (tzv. New Yorská úmluva)

ÚMLUVA o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. června 1958 v New Yorku

Čl. I

1. Tato Úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právnickými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon. Úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.

2. Výraz „rozhodčí náleží“ zahrnuje nejen nálezy vydané rozhodci ustanovenými pro každý jednotlivý případ, nýbrž i nálezy vydané stálými rozhodčími orgány, jimž se strany podrobily.

3. Každý stát může při podpisu, ratifikaci nebo přístupu k této Úmluvě nebo tehdy, když ohlásí rozšíření jejího použití podle čl. X, prohlásit na základě vzájemnosti, že bude používat Úmluvy jen pro uznání a výkon nálezů vydaných na území jiného Smluvního státu. Může také prohlásit, že bude používat Úmluvy jen na spory vzniklé z právních vztahů smluvních či mimosmluvních, jež jsou pokládány podle jeho vnitrostátního právního řádu za spory obchodní.

Čl. II

1. Každý Smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.

2. Pojem „písemná dohoda“ zahrnuje rozhodčí doložku ve smlouvě nebo rozhodčí smlouvu, podepsanou stranami nebo obsaženou ve výměně dopisů nebo telegramů.

3. Soud Smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení k žádosti jedné z nich, ledaže zjistí, že zmíněná dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití.

Čl. III

Každý Smluvní stát uzná rozhodčí náleží za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde náleží je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních).

Čl. IV

1. Aby bylo dosaženo uznání a výkonu zmíněného v předchozím článku, musí strana, která žádá o uznání a výkon, předložit spolu s žádostí:

- a) prvopis nálezů řádně potvrzený nebo jeho řádně ověřenou kopii;
- b) prvopis ujednání zmíněného v čl. II nebo jeho řádně ověřenou kopii.

2. Není-li zmíněný náleží nebo ujednání vyhotoveno v úředním jazyku země, v níž rozhodčí náleží je uplatňován, je strana, která žádá za uznání a výkon nálezů, povinna předložit překlad těchto dokladů do tohoto jazyka. Překlad musí být ověřen úředním nebo přísežným tlumočnickem anebo diplomatickým nebo konzulárním zástupcem.

Čl. V

1. Uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny na žádost strany, proti níž je nálezu uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon:

a) že strany dohody zmíněné v čl. II byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání nebo že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nálezu byl vydán; nebo

b) že strana, proti níž je nálezu uplatňován, nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů uplatnit své požadavky; nebo

c) že nálezu se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo který není v mezích rozhodčí doložky, nebo že nálezu obsahuje rozhodnutí přesahující dosah úmluvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky; mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána; nebo

d) že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo; nebo

e) že nálezu se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.

2. Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí:

a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země; nebo

b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.

Čl. VI

Jestliže byla podána žádost za zrušení nebo odklad výkonu nálezu u příslušného orgánu, zmíněného v čl. V odst. 1 písm. e), úřad, u něhož je nálezu uplatňován, může, pokládá-li to za vhodné, odložit rozhodnutí o výkonu nálezu a může také na žádost strany domáhající se výkonu nálezu, nařídit straně druhé, aby složila přiměřenou jistotu.

Čl. VII

1. Ustanovení této Úmluvy se nedotýkají platnosti mnohostranných nebo dvoustranných dohod uzavřených Smluvními státy o uznání a výkon rozhodčích nálezů, ani nemohou zbavit žádnou zúčastněnou stranu případného práva použití rozhodčího nálezu způsobem a v rozsahu stanoveném zákonodárstvím nebo smlouvami země, v níž je nálezu uplatňován.

2. Ženevský protokol o doložkách o rozsudím z roku 1923 a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927 pozbudou platnosti mezi Smluvními státy v době a v rozsahu, v němž se tato Úmluva stane pro ně závaznou.

Čl. VIII

1. Tato Úmluva bude otevřena k podpisu do 31. prosince 1958 pro kteréhokoli člena Organizace spojených národů a také pro kterýkoli jiný stát, který je nebo se stane členem některé odborné organizace Organizace spojených národů nebo který přistoupil nebo později přistoupí ke Statutu Mezinárodního soudního dvora nebo kterému se dostane pozvání Valného shromáždění Organizace spojených národů.

2. Tato Úmluva bude ratifikována a ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

Čl. IX

1. K této Úmluvě mohou přistoupit všechny státy uvedené v čl. VIII.
2. Přístup se uskuteční uložením listiny o přístupu u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

Čl. X

1. Každý stát může v době podpisu, ratifikace nebo přístupu prohlásit, že tato Úmluva se bude vztahovat na všechna nebo některá území, za jejichž mezinárodní vztahy je odpovědný. Takové prohlášení nabude účinnosti, jakmile pro příslušný stát Úmluva vstoupí v platnost.

2. Každé takové rozšíření se provede i kdykoli později oznámením adresovaným generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů a vstoupí v účinnost devadesátého dne poté, kdy bylo generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů toto oznámení doručeno, nebo v den, kdy Úmluva vstoupí v účinnost pro příslušný stát, podle toho, který den je pozdější.

3. Pokud jde o území, na něž se tato Úmluva nevztahuje v době podpisu, ratifikace nebo přístupu, každý stát, jehož se to týká, posoudí možnost podniknout patřičné kroky za účelem rozšíření platnosti této Úmluvy na taková území za podmínky, že tam, kde to vyžadují ústavní předpisy, s tím vysloví souhlas vlády těchto zemí.

Čl. XI

V případě, že jde o stát federativní nebo nejednotný, platí tato ustanovení:

a) pokud jde o články této Úmluvy, jejichž provádění spadá pod zákonodárnou pravomoc federálních orgánů, bude federální vláda vázána ve stejném rozsahu jako ty Smluvní státy, které nejsou státy federálními;

b) pokud jde o články této Úmluvy, které spadají pod zákonodárnou pravomoc dílčích států nebo provincií, které nemají podle federální ústavy povinnost činit zákonodárná opatření, oznámí federální vláda co nejdříve s kladným doporučením tyto články příslušným dílčím státům nebo provinciím;

c) federativní stát, který je účastníkem této Úmluvy, poskytne na žádost kteréhokoli jiného Smluvního státu, podanou mu prostřednictvím generálního tajemníka Organizace spojených národů, údaje o právu a právní praxi federace a jejích dílčích částí, týkající se kteréhokoli ustanovení této Úmluvy a uvádějící, do jaké míry byla tato ustanovení uskutečněna zákonodárnými nebo jinými opatřeními.

Čl. XII

1. Tato Úmluva vstoupí v účinnost devadesátého dne po datu uložení třetí listiny ratifikační nebo listiny o přístupu.

2. Pro každý stát, který Úmluvu ratifikuje nebo k ní přistoupí po uložení třetí ratifikační listiny nebo listiny o přístupu, vstoupí Úmluva v účinnost devadesátého dne po uložení jeho ratifikační listiny nebo listiny o přístupu.

Čl. XIII

1. Každý Smluvní stát může vypovědět tuto Úmluvu písemným oznámením generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Výpověď vstoupí v účinnost jeden rok po dni, kdy oznámení došlo generálnímu tajemníkovi.

2. Každý stát, který učinil prohlášení nebo oznámení podle čl. X, může kdykoli poté prohlásit oznámením generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů, že Úmluva se přestává vztahovat na příslušné území jeden rok po dni, kdy generální tajemník obdržel takové sdělení.

3. Tato Úmluva zůstane v platnosti pro rozhodčí nálezy, o kterých bylo zahájeno řízení o uznání a výkon dříve, než výpověď nabyla účinnosti.

Čl. XIV

Každý Smluvní stát se může odvolávat na ustanovení této Úmluvy proti jinému Smluvnímu státu toliko v tom rozsahu, v jakém je sám vázán.

Čl. XV

Generální tajemník Organizace spojených národů oznámí státům zmíněným v čl. VIII:

- a) podpisy a ratifikace podle ustanovení čl. VIII;
- b) přístupy podle ustanovení čl. IX;
- c) prohlášení a sdělení podle čl. I, X a XI;
- d) datum, kdy tato Úmluva vstoupí v účinnost podle čl. XII;
- e) výpovědi a oznámení podle ustanovení čl. XIII.

Čl. XVI

1. Tato Úmluva, jejíž anglické, čínské, francouzské, ruské a španělské znění má stejnou platnost, bude uložena v archivech Organizace spojených národů.

2. Generální tajemník Organizace spojených národů zašle ověřenou kopii této Úmluvy státům uvedeným v čl. VIII.

Zdroj:

KLEIN, B., DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 192-195.